

Jani Anttila, Tuukka Greus & Juha Huhtala

YMPÄRISTÖN ARVIOINTI TOIMINTATERAPIASSA

Kysely toimintaterapeuteille

YMPÄRISTÖN ARVIOINTI TOIMINTATERAPIASSA

Kysely toimintaterapeuteille

Jani Anttila, Tuukka Greus & Juha Huhtala
Opinnäytetyö
Syksy 2019
Toimintaterapian tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Toimintaterapian tutkinto-ohjelma

Tekijät: Jani Anttila, Tuukka Greus & Juha Huhtala

Opinnäytetyön nimi: Ympäristön arviointi toimintaterapiassa. Kysely toimintaterapeuteille

Työn ohjaajat: Maarit Virtanen & Eliisa Niilekselä

Työn valmistumislukukausi- ja vuosi: Syksy 2019

Sivumäärä: 61 + 7 liitesivua

Ympäristön arvioinnilla toimintaterapiassa pyritään tunnistamaan asiakkaan toimintakyvyn vahvuudet ja toimintakykyä rajoittavat tekijät eri ympäristöissä. Arvioinnin perusteella asiakkaan ympäristöä voidaan mukauttaa asiakaslähtöisesti niin, että asiakkaan toimiminen ympäristössä mahdollistuu. Asiakaslähtöisessä arvioinnissa tulee huomioida asiakkaan fyysinen, sosiaalinen ja kulttuurinen ympäristö.

Tämän tutkimuksen tarkoitus oli kartoittaa, miten ympäristön arviointi toteutuu suomalaisessa toimintaterapiassa. Tutkimuksessa selvitettiin arvioinnin käytäntöjä, menetelmiä sekä kehittämistarpeita koko Suomen alueella. Tutkimus toteutettiin kvantitatiivisena kyselytutkimuksena Webropol-työkalun sekä Excel- taulukointiohjelman avulla. Aineisto kerättiin Suomessa työskenteleviltä toimintaterapeuteilta internetissä olevalla kyselylomakkeella. Tutkimukseen osallistui 34 toimintaterapeuttia.

Tutkimuksen tulosten perusteella ympäristön arviointi toteutuu pääsääntöisesti asiakkaan kotona tai lähiympäristössä. Arviointia toteutetaan myös vastaanotto/terapiatiloissa tai sairaalassa. Arviointimenetelmistä käytetyimmiksi osoittautuivat vapaat haastattelu, havainnointi ja itsearviointimenetelmät. Edellä mainitut menetelmät perustuivat toimintaterapeuttiin viitekehyksiin sekä työn kautta saatuun kokemukseen. Suurimpana kehityskohteena toimintaterapeutit näkivät yhtenäisten ja standardoitujen ympäristön arviointimenetelmien puuttumisen. Sen myötä terapeutit toivoivat työkalua, jolla omaa työtään voi perustella. Lisäksi terapeutit kokivat, että koulutuksia ympäristön arviointiin liittyen ei ole tarpeeksi. Myös tiedottaminen ympäristön arviointiin liittyvistä koulutuksista ja menetelmistä oli puutteellista.

Tutkimuksesta saatua tietoa voidaan hyödyntää koulutustarjonnan suunnittelussa ja tiedottamisen kehittämisessä. Jatkotutkimuksien avulla on mahdollista selvittää ympäristön arviointiin liittyviä eroavaisuuksia toimintaterapiassa. Aiheeseen liittyviä jatkotutkimuksia voivat olla arviointimenetelmien tarkempi tutkiminen, resurssien jakautuminen eri sektorien välille sekä seurantatutkimukset arviointikäytäntöjen muutoksesta.

Asiasanat: Arviointimenetelmä, kvantitatiivinen tutkimus, survey-tutkimus

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Occupational Therapy

Authors: Jani Anttila, Tuukka Greus & Juha Huhtala

Title of thesis: Environmental Assessment in Occupational Therapy. Research for Occupational therapists

Supervisors: Maarit Virtanen & Eliisa Niilekselä

Term and year when the thesis was submitted: Fall 2019

Number of pages: 62 +7

Evaluating the working environment, the occupational therapist intends to recognize the strengths and disabling things of the client's performance in the different environments. The evaluating process helps to modify the environment to be client-orientated in such a way that each client could have the best possible environment. In the client-orientated approach, it is important to observe the social, cultural and physical environment of the client.

The purpose of this research was to describe how evaluation of environment is implemented in occupational therapy. In addition, the evaluating processes, methods and development needs in Finland are discussed. The study was implemented as a quantitative survey using Webropol and Excel tools. The research data was collected through the questionnaire on the internet. Altogether, there were 34 occupational therapists who answered the survey.

As a conclusion of the survey, the evaluation of the environment is mainly done at the home or in the vicinity of the clients. Moreover, the evaluation will be done at the reception or at the hospital. The mostly used assessment methods were interviews, observations and self-evaluating methods. The methods were based on the frameworks of occupational therapy and on the experience gained through work. Occupational therapists saw the lack of consistent and standardized environment evaluating methods as the biggest development need. Because of that therapists hoped for a tool to justify their own work. In addition, therapists felt that there are not enough educations related to environmental assessment. There was also a lack of information and education related to environmental assessment.

The outcome of this study may improve the planning of the education selection and developing the reporting. Further studies will help to identify the differences in environmental evaluating in occupational therapy. The future research could investigate the evaluating methods more specifically. Moreover, the distribution of the resources between different sectors, and whether there will be changes in the evaluation methods.

Keywords: Evaluating method, Quantitative research, Survey

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	7
2	TOIMINTAKYVYN ARVIOINTI TOIMINTATERAPIASSA	10
3	YMPÄRISTÖN ARVIOINNIN LÄHTÖKOHTIA TOIMINTATERAPIASSA.....	12
3.1	Ympäristön arviointi	12
3.2	Ympäristöt toimintaterapian viitekehyksissä	13
3.3	Ympäristön kontekstit	15
3.4	Esteettömyys ja saavutettavuus	16
4	YMPÄRISTÖN ARVIOINTIMENETELMIÄ.....	18
5	TUTKIMUSMETODOLOGIA.....	22
6	TUTKIMUSONGELMAT	25
7	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	26
7.1	Aineiston keruu.....	26
7.2	Aineiston analyysi.....	27
8	TUTKIMUKSEN TULOKSET	29
8.1	Ympäristön arviointi ja siinä käytettävät menetelmät	31
8.2	Ympäristön arviointiin liittyvät koulutukset ja niiden hyödyntäminen työssä	37
8.3	Muita vastaajien esille tuomia asioita liittyen ympäristön arviointiin.....	39
8.4	Kehittämisen tarpeet ympäristön arvioinnissa	39
9	TULOSTEN TARKASTELU JA JOHTOPÄÄTÖKSET	41
9.1	Tutkimuksen vastaajarakenne	41
9.2	Ympäristön arviointi	41
9.3	Ympäristön arviointimenetelmät	43
9.4	Ympäristön arviointiin liittyvät koulutukset ja niiden hyödyntäminen työssä	45
9.5	Muita vastaajien esille tuomia asioita liittyen ympäristön arviointiin.....	46
9.6	Ympäristön arvioinnin kehittämisen tarpeet.....	47
10	TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS	49
11	POHDINTA	51
11.1	Eettisyys	53
11.2	Oman työskentelyn tarkastelu	54
11.3	Tutkimuksen hyödynnettävyys ja jatkotutkimusehdotukset	55
	LÄHTEET	57

LIITEET.....	62
--------------	----

1 JOHDANTO

Ihmiset elävät, työskentelevät ja leikkivät monissa erilaisissa ympäristöissä, jotka mahdollistavat heille tekemisen ja olemisen. Kaikissa toiminnoissa ja tehtävissä on läsnä ympäristöllinen konteksti. Sen ympäristön ominaispiirteet, jossa toiminta tapahtuu, vaikuttaa olennaisesti yksilön toiminnalliseen suoriutumiseen. (Law, Baum & Dunn 2017, 5.) Ympäristö voikin luoda edellytyksiä merkitykselliselle toiminnalle tai rajoittaa toiminnallista suoriutumista. Toiminnallinen suoriutuminen on henkilökohtaisten tekijöiden, ulkoisten ympäristötekijöiden sekä asiakkaan tarpeiden ja toiminnan dynaamisen vuorovaikutuksen tulosta. Tietoisuus ympäristön vaikutuksesta suoriutumiseen onkin lisääntynyt etenkin sellaisten ihmisten kohdalla, joilla on toiminnallista vajausta. (Cristianssen & Baum 2005, 300.)

Person-Environment-Occupation- mallin (PEO), mukaan ihmisellä, ympäristöllä ja toiminnalla on keskinäinen riippuvuussuhde. Näin ollen yksilö vaikuttaa ympäristöön ja ympäristö yksilöön. Vuorovaikutus on toisistaan riippuvainen eikä niitä voida erottaa toisistaan. Toimintaterapiassa toiminnallinen suoriutuminen sekä sitoutuminen koostuvat henkilön, toiminnan ja ympäristön suhteesta sekä niiden yhteensopivuudesta. Ympäristöesteet heikentävät mahdollisesti sopivuutta, mikä vaikuttaa yksilön toimintaan rajoittavasti. Usein ympäristön esteitä voidaan poistaa ja edistää siten ympäristöresurssien saavutettavuutta. (Rigby, Craciunoiu, Stier & Letts 2017, 351.) Person-Environment-Occupation-Performance- mallissa (PEOP) ihminen, toiminta, suoriutuminen ja ympäristö ovat yhteydessä toisiinsa, mikä mahdollistaa toiminnallisen suoriutumisen ja osallistumisen. Ympäristön osa-alueita on viisi ja ne tulee kaikki huomioida, kun arvioidaan ympäristössä toimimista. Nämä osa-alueet vaikuttavat kukin toisiinsa, joten ne muodostavat ympäristön kokonaisuudessaan. Arvioinnissa tulee huomioida sosiaalisen tuen, ekonominen ja sosiaalisen, kulttuurisen, rakennetun ja teknologisen sekä luonnollisen ympäristön vaikutusta toimintaan sekä yksilön arvojen vaikutusta toimintaan. (Cristianssen & Baum 2005, 248—251.)

Fyysisestä ympäristöstä puhuttaessa esteettömyys on monitahoinen ongelma, johon ovat yhteydessä monet toisiinsa sidoksissa olevat tekijät. Yksi perusongelma on aiemmin ollut luotettavien menetelmien puutteellisuus esteettömyysongelmien arvioimiseksi ja analysoimiseksi. (Iwarsson 2008, 13.) Esteettömyydestä puhuttaessa on huomioitava, että esteet ympäristössä voivat olla myös sosiaalisten tilanteiden ja ympäristön aiheuttamia. Sosiaalisesti ympäristöön huomioidaan kaikki paikat, missä asiakkaan sosiaalista vuorovaikutusta tapahtuu. Sosiaalisesta ympäristöstä

puhuttaessa huomioidaan asiakkaan kahdenkeskeiset vuorovaikutustilanteet sekä tilanteet, joissa ihmisiä on useampia samassa ympäristössä. (Townsend & Polatajko 2007, 51.) Kulttuurinen ympäristö vaikuttaa sosiaaliseen ja fyysiseen ympäristöön siten, että sen vaikutukset ovat sidoksissa yhteiskunnassa vaikuttaviin tapoihin ja malleihin. (Fisher, Parkinson & Haglund 2017, 93.)

ICF on toimintakyvyn ja toimintarajoitteiden sekä terveyden kansainvälinen luokitus, joka perustuu biopsykososiaaliseen teoriaan. ICF esittää toimintakyvyn moniulotteisena, vuorovaikutuksellisena ja dynaamisena tilana, joka koostuu yksilön terveyden tilan ja ympäristötekijöiden yhteisvaikutuksesta. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2016, viitattu 25.9.2018.) ICF: n mukaan ympäristötekijät koostuvat fyysisestä, sosiaalisesta ja asenneympäristöstä, jossa ihmiset elävät ja toimivat. On useita syitä, miksi ympäristötekijä voi olla joko edistävä tai rajoittava. Edistäviä tekijöitä tarkasteltaessa on syytä pohtia, että ovatko käytössä olevat resurssit luotettavia tai muuttuvia ja laadultaan hyviä vai huonoja sekä kuinka usein rajoittava tekijä aiheuttaa henkilölle esteen. Tärkeää on myös pohtia, että onko este suuri vai pieni ja onko se vältettävissä. On myös huomioitava, että ympäristötekijä voi olla rajoittava tekijä joko siitä syystä, että se on olemassa tai se puuttuu. Ympäristötekijöiden vaikutus on monisyistä ja monimutkaista niiden ihmisten elämään, joilla on terveysongelmia. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2013, viitattu 25.9.2018.)

Yhteiskunnallisesta näkökulmasta esteetön rakennus on toimiva sekä turvallinen riippumatta ihmisen toiminnallisuudesta. Iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden kannalta esteettömyys on erityisen tärkeää. Esteettömyys kuitenkin edistää myös kaikkien ihmisten arjen sujuvuutta. Esteettömyyden ansioista ihmisillä on mahdollisuus osallistua yhteiskunnan toimintoihin ja asua kotonaan. Mitä enemmän esteettömyyden rakentamiseen kiinnitetään huomiota, sitä myönteisempi vaikutus sillä on yhdenvertaisuuden toteutumiseen kaikkien kannalta, mutta erityisesti iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden suoriutumiseen. Esteettömässä asunnossa ihmiset voivat suoriutua itsenäisesti arjestaan mahdollisimman pitkään. (Ympäristöministeriö 2017. 13—14, viitattu 2.3.2019.)

Ympäristötekijöiden huomioiminen ja arvioiminen on keskeistä myös tilanteissa, jolloin toimintaterapeutin asiakkaina ovat erilaiset yhteisöt, ryhmät tai julkiset ympäristöt. Toimintaterapeutti voikin arvioida julkisen ympäristön saavutettavuutta keskittyen esimerkiksi yleiseen ympäristön suunnitteluun tai ympäristön esteettömyyteen ikäihmisten tai vammautuneiden ihmisten näkökulmasta. Keskeistä on myös sosiaalisten ja poliittisten asenteiden ja rakenteiden aiheuttamien esteiden arvioiminen esimerkiksi erilaisissa organisaatioissa ja yhteisöissä. Tällaisissa arviointitilanteissa huo-

mioidaan asiakkaana olevan ryhmän tai yhteisöjen ominaispiirteet ja ympäristöä arvioidaan verraten kyseiseen asiakaskuntaan. Toimintaterapeuteilla onkin näin mahdollisuus muokata ympäristöä vastaamaan yksittäisen asiakkaan lisäksi yhteisöjen tarpeita. (Rigby, Craciunoiu, Stier & Letts 2017, 352—353.)

Toimintaterapian neljä ydinprosessia ovat minän terapeuttiinen käyttö, yksilön mahdollisuuksien sekä kykyjen ja tarpeiden arviointi, toiminnan ja ympäristön analyysi ja adaptaatio (Hagedorn 2000, 60). Tämä tutkimus keskittyy ympäristön arviointiin ja ympäristön arvioinnin kehittämistarpeisiin suomalaisessa toimintaterapiassa sekä siihen, miten ympäristön arviointi toteutuu suomalaisessa toimintaterapiassa. Tutkimus valikoitui opinnäytetyömme aiheeksi sen ajankohtaisuuden ja työelämälähtöisyyden vuoksi. Yksi syy opinnäytetyön aiheen ajankohtaisuudelle on väestön ikääntyminen ja ympäristön arvioinnin merkityksen korostuminen sitä kautta. Sosiaali- ja Terveysministeriön tavoitteena on parantaa iäkkään väestön mahdollisuuksia asua kotona mahdollisimman pitkään. Asumista sekä palveluita olisikin kehitettävä samanaikaisesti. Näin tarjottaisiin mahdollisuus edistää ikääntyneen väestön tietoisuutta asumisen ennakkoinnin merkityksestä sekä mahdollisuuksista tehdä valintoja asumisen suhteen tulevia tarpeita ennakoiden. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2017a, viitattu 9.1.2019.)

Toimintaterapiassa ympäristöä arvioidaan huomattavasti vähemmän kuin yksilön ja toiminnan muuttujia, vaikka toimintaterapian kirjallisuus sisällyttää ympäristön yhdeksi toiminnallisen suoriutumisen avainominaisuuksista. Ympäristön arvioinnissa on huomioitava ympäristön fyysiset, sosiaaliset, kulttuuriset ja ajalliset osa-alueet. Toimintaterapeutin on tunnistettava osallistumista tukevat ja rajoittavat tekijät. Yhteistyössä asiakkaan kanssa tunnistetaan toiminnan merkitys, asiakkaalle merkityksellisissä ympäristöissä. (Law ym. 2017, 24.) Tutkimuksen tarkoituksena on löytää yhdenmukaisia ympäristön arvioinnin menetelmiä sekä lisätä tietoisuutta ympäristön monimuotoisuudesta. Kartoittamalla toimintaterapeuttien kehitystoiveita ja koulutustoiveita on mahdollista kehittää ympäristön arviointia toimintaterapiassa.

2 TOIMINTAKYVYN ARVIOINTI TOIMINTATERAPIASSA

Toimintaterapiassa toimintakyky määritellään perinteisesti yksilön kykynä suoriutua itselleen merkityksellisistä toiminnoista tarkoituksenmukaisella tavalla. Puhuttaessa toiminnallisesta kompetenssista tarkoitetaan juuri tätä tarkoituksenmukaista tapaa. Kulttuurit asettavat yksilöille tavoitteita, jotka liittyvät hyödyllisyyteen itselle merkittävässä toiminnoissa, kuten työssä. Ympäristö asettaa ihmiselle vaatimuksia suoriutua toiminnallisista rooleista tehokkaasti ja itsenäisesti. Toimintakykyinen yksilö pystyy täyttämään nämä tavoitteet omassa ympäristössään. Toimintaterapiassa uskotaan, että toimintakyky rakentuu edellä mainittujen vaatimusten mukaisesti. (Hagedorn 2001, 5—6.)

Toimintakyvyn arvioinnin tarkoituksena on kerätä asiakkaasta tietoa sekä rakentaa ymmärrystä asiakkaan elämäntilanteesta. Arviointi on ensiarvoisen tärkeää asiakkaan toiminnallisten tarpeiden kartoittamiseksi ja sitä kautta tehokkaiden sekä asiakaslähtöisten tavoitteiden asettamiseksi. Huolellisesti asetettujen tavoitteiden avulla toimintaterapeutin on mahdollista luoda suunnitelma vaikuttavalle terapiainterventiolle. Inhimillisen toiminnan mallin mukaan toimintakyvyn arvioinnissa on mahdollista käyttää sekä strukturoituja että strukturoimattomia arviointimenetelmiä. Keskeistä on asiakkaan tilanteeseen sopivien arviointimenetelmien valinta. Epäsopivan menetelmän käyttäminen voi antaa asiakkaan tilanteesta epäolennaista tietoa ja heikentää sitä kautta toimintaterapian vaikuttavuutta. Terapeutin on mietittävä arviointimenetelmää valitessaan mitä tietoa asiakkaasta olisi intervention kannalta olennaista kerätä ja millaisia menetelmiä käyttää tiedon keräämiseen. Näin terapeutilla on mahdollisuus parantaa arvioinnin tehokkuutta. Arviointimenetelmää valittaessa on myös mietittävä, millaisilla menetelmillä on mahdollista kerätä asiakkaan tilanteesta tärkein tieto tarkasti ja kokonaisvaltaisesti. Lisäksi inhimillisen toiminnan mallin mukaisesti on ensiarvoisen tärkeää, että toimintakyvyn arviointi toteutetaan menetelmillä, jotka ovat asiakaslähtöisiä ja mahdollistavat asiakkaan sekä hänen läheistensä osallisuuden arviointiprosessissa. (Forsyth 2017, 173—180.)

Toimintaterapeutti voi arvioida asiakkaan toimintakykyä toimintakokonaisuuksien ja niiden hallinnan pohjalta. Toimintakokonaisuuksiin kuuluvat itsestä huolehtiminen, kotielämän toiminnot ja arviointi, opiskelu ja koulunkäynti, työ ja siitä suoriutuminen, yhteiskunnallinen vaikuttaminen, vapaaajan toiminta, levon ja ajankäytön tasapaino sekä lapsilla leikkitoiminta. Toimintakokonaisuuksien

hallinta, sekä toiminnan suunnittelu ja toteutus ovat asioita, mitä huomioidaan tehtäessä toimintaterapia arviointia. Arvioinnissa tulee huomioida asiakkaan oma käsitys suoriutumisestaan hänelle tärkeissä rooleissa ja tehtävissä, sekä asiakkaan omat toiveet hänen oman elämän jatkon kannalta. Toimintaterapeutti voi arvioida asiakkaan suoriutumista haastattelemalla, havainnoimalla, sekä toiminnallisten, strukturoitujen ja/tai standardoitujen arviointimenetelmien avulla. (Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry, 2017, 14—15, viitattu 9.1.2019.)

Selkeä ja tarkka toimintakyvyn arviointi luokin pohjan toimintaterapia interventioon. Arvioinnin perusteella intervention perusteellinen suunnittelu on mahdollista. Arvioinnin antaman tiedon perusteella tehty suunnitelma mahdollistaa yksilöllisen ja vaikuttavan toimintaterapiainervention. Toimintaterapeuteilla on käytössään runsaasti erilaisia arviointimenetelmiä. Arvioinnin kannalta keskeistä on, että toimintaterapeutti kykenee arvioimaan menetelmien luotettavuutta, pätevyyttä sekä sopivuutta arviointitilanteeseen. Asiakasta tulee arvioida hänen omassa ympäristössään, kulttuurissaan sekä toiminnoissaan. Näin on mahdollista tunnistaa asiakkaan toimintakyvyn rajoitukset hänelle merkityksellisissä toiminnoissa. Keskeistä on myös tiedostaa, että asiakaslähtöisessä arviointiprosessissa asiakas tulee nähdä yhteistyökumppanina. (Hagedorn 2000, 62.) Toimintakyvyn arvioinnissa merkityksellistä on arvioida asiakasta hänen jokapäiväisissä toiminnoissaan. Toimintaterapeuttien on tunnistettava muutosten vaikutus yksilön kykyyn osallistua kokonaisvaltaisesti toimintoihin, kuten myös hänen suoritukseensa arviointiprosessin aikana. Toimintaterapia arvioinnin validiteetin voi vaikuttaa sellaiset häiriöt, jotka mahdollisesti liittyvät yksilön kykyyn suorittaa joitain toimintoja. (Perlmutter & Gronski 2017, 60.)

Toimintaterapeuttien tietoisuus anatomiasta, neurotieteistä ja fysiologiasta antaa valmiudet arvioida ja tunnistaa toimintakyvyn muutoksia, joista voi olla haittaa asiakkaille ja heidän perheilleen. Toimintaterapian arviointiprosessiin täytyy sisältää arviointi ja dokumentointi, joihin sisältyy henkilön tärkeimpien tekijöiden mahdollinen vaikutus yksilön kykyyn osallistua toimintaterapia-arviointiin ja päivittäisiin toimintoihin. Tieto asiakkaan valmiuksista voi antaa työntekijälle lisää varmuutta arviointiin ja lisätä tärkeitä ulottuvuuksia asiakaskeskeisen suunnitelman kehittämiseen. (Perlmutter & Gronski 2017, 59.)

3 YMPÄRISTÖN ARVIOINNIN LÄHTÖKOHTIA TOIMINTATERAPIASSA

Vaikuttava toimintaterapia perustuu aina näyttöön perustuvaan työtapaan ja parhaaseen saatavilla olevaan tutkimustietoon. Päätöksen teko myös yksittäisen asiakkaan hoidossa ja kuntoutuksessa tulisi perustua parhaaseen tämänhetkiseen tietoon. (Bennett & Bennett 2000. Viitattu 16.9.2019.) Suomen toimintaterapeuttiliiton mukaan ”näyttöön perustuvassa käytännössä toimintaterapeutti käyttää ammatillista harkintaa ja yhdistää tietoa eri lähteistä” (Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry 2014, viitattu 15.7.2019.) Strukturoitujen arviointimenetelmien avulla arvioinneista saadaan luotettavia, päteviä ja toistettavia. Lisäksi on tärkeää tuntee menetelmien taustateoriat, jotta varmistetaan mitä arvioidaan ja osataan tulkita, mitä arvioinnin tulokset merkitsevät. (Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry 2014, viitattu 15.7.2019.)

3.1 Ympäristön arviointi

Ympäristön arvioinnissa tarkastellaan ympäristön osallistumiselle luomia esteitä ja mahdollisuuksia. Arvioinnissa on tärkeää huomioida yksilön tapa reagoida ympäristöön. Toisen ihmisen osallistumista tukeva tekijä voi estää toisen ihmisen osallistumista toimintaan. Lisäksi ympäristön fyysisten, sosiaalisten, ajallisten ja kulttuuristen piirteiden huomioiminen on ensiarvoisen tärkeää. (Law ym. 2017, 24.) Fisherin, Parkinsonin ja Haglundin (2017, 100) mukaan ympäristön vaihtelevat komponentit voivat vaikuttaa ihmisen tahtoon, rooleihin ja toiminnalliseen osallistumiseen. Ihmiset osallistuvat toimintaan vaihtelevissa ympäristöissä ja ympäristön tarjoamat resurssit luovat ihmiselle sekä toiminnallisia haasteita että mahdollisuuksia. Arvioitaessa ympäristön vaikutusta yksilöön on otettava huomioon ympäristön ulottuvuudet (fyysinen, sosiaalinen ja toiminnallinen) sekä niiden osa-alueet. Terapeuttisen päättelyn avulla on mahdollista selvittää niitä ympäristön elementtejä, joita on asiakkaan tilanteessa oleellista arvioida. (Fisher, Parkinson & Haglund 2017, 100).

Ihmisen toiminta tapahtuu vaihtelevissa ympäristöissä, kuten kouluissa, kotona ja yhteiskunnallisissa ympäristöissä. Näin myös ympäristön tarjoamat puitteet vaihtelevat. Toimintaterapeutin onkin otettava nämä tekijät huomioon. Toimintaterapeutin on huomioitava ympäristön fyysinen, sosiaalinen, kulttuurinen ja toiminnallinen ulottuvuus arvioidessaan millainen ympäristön vaikutus on yksi-

lööön sekä miten yksilön ja ympäristön osa-alueet vaikuttavat toisiinsa. Tämän jälkeen on mahdollista tunnistaa tarve ympäristöön keskittyvään interventioon. (Fisher, Parkinson & Haglund 2017, 100.) Fisher ym. (2017, 93) ohjaakin arvioimaan ympäristöä fyysisen, sosiaalisen, kulttuurillisen, taloudellisen ja poliittisen kontekstin kautta.

Toimintaterapiassa ympäristöä arvioitaessa ja suunniteltaessa yhtenä lähtökohtana voidaan pitää Design for All -ajattelua. Design for All on suuntaus, mikä tarkastelee fyysisen ympäristön esteettömyyttä vammaisten käyttäjien näkökulmasta. Design for All (DfA) on nykyään osa maailman laajuista rakennuskulttuuria. DfA perus periaate on, että esimerkiksi palveluihin liittyvät toimitilat ovat saavutettavia ja soveltuvat mahdollisimman laajalle käyttäjäkunnalle toimintakyvyn vajauksista riippumatta. Mikäli rakennettu ympäristö ei sovellu erityisryhmille, tulisi sen oltava helposti muokattavissa erilaisten ryhmien tarpeiden mukaisesti. Esteettömyyden arvioinnissa käytettyjen mittareiden pitäisi mahdollistaa esteettömyyden arviointi ja analysointi, riippumatta siitä, onko kyseessä toimintarajoitteiselle ihmiselle tehtävä mukauttava muutostyö vai ympäristön suunnittelu kaikille sopivaksi Design for All -ajattelun mukaisesti, jolloin fyysisen ympäristön tulee olla kaikkien ihmisten käytettävissä ja saavutettavissa riippumatta heidän toimintakyvyn rajoituksistaan. (Iwarsson & Slaug 2008, 5, 13–15.)

3.2 Ympäristöt toimintaterapian viitekehyksissä

Inhimillisen toiminnan mallin (The Model of Human Occupation, MOHO) jakaa ympäristön fyysiseen, sosiaaliseen sekä toiminnallisiin osa-alueisiin. Nämä edellä mainitut osa-alueet vaikuttavat henkilön toimintaan hänen toimintaympäristössään. Inhimillisen toiminnan mallin mukaan fyysinen ympäristö koostuu rakennetusta ympäristöstä sekä luonnollisesta ympäristöstä. Sosiaalinen ympäristö sisältää kahden väliset sosiaaliset kanssakäymiset sekä sosiaaliset ryhmät. Eli sosiaalisella ympäristöllä tarkoitetaan sitä tapahtumaa, missä ja kenen kanssa ihminen viettää aikaansa. Toiminnallinen ympäristö sisältää kulttuurisen sekä taloudellisen ja poliittisen kontekstin. Kulttuurinen ympäristö vaikuttaa sosiaaliseen ja fyysiseen ympäristöön siten, että sen vaikutukset ovat sidoksissa yhteiskunnassa vaikuttaviin tapoihin ja malleihin. Taloudellinen ja poliittinen ympäristö vaikuttaa yksilön mahdollisuuksiin osallistua ja siihen, miten yhteiskunta ajattelee yksilön mahdollisuudesta olla mukana yhteisön ja yhteiskunnan toiminnassa. (Fisher, Parkinson & Haglund 2017, 91–98.)

Inhimillisen toiminnan mallin mukaan ihminen toimii kolmessa eri ympäristöllisessä kontekstissa: välitön-, lähi- ja yhteiskunnallinen konteksti. Kaikki kolme ympäristön kontekstia sisältävät fyysisen, toiminnallisen ja sosiaalisen osa-alueen. (Fisher ym. 2017, 98—99.) Parhaimmillaan ympäristö tarjoaa laajasti resursseja, jotka mahdollistavat mielekkään toiminnan valintaa ja tekemistä. Mikäli ympäristö ei tarjoa näitä resursseja voi vaikutus olla kuitenkin päinvastainen. (Fisher ym. 2017, 96.)

Kanadalaisen toiminnallisuuden ja sitoutumisen malli (CMOP-E) perustuu ihmisen, ympäristön ja toiminnan väliseen monimuotoiseen suhteeseen. Mallin mukaan ihminen on vuorovaikutuksessa ympäristöönsä, mikä jaetaan fyysiseen, sosiaaliseen, kulttuuriseen sekä institutionaaliseen. Fyysisellä ympäristöllä tarkoitetaan luontoa ja sen ominaisuuksia, rakennettua ympäristöä, teknologiaa, säätiloja ja sen vaihtelua. Säätilojen vaihtelu on yksi asia mikä vaikuttaa ympäristön saavutettavuuteen ja esteettömyyteen. Sosiaalinen ympäristö jaetaan kolmeen osaan. Päivittäistä vuorovaikutusta, esimerkiksi perheen kesken, kutsutaan mikrotason vuorovaikutukseksi. Mesotasoon sisältyvät sosiaaliset ryhmät, kuten työpaikalla tapahtuva vuorovaikutus. Makrotasolla tarkoitetaan yhteiskunnassa vallitsevaa sosiaalista ympäristöä, kuten politiikkaa. (Polatajko, Davis, Stewart, Amoroso, Purdie & Zimmerman 2007, 23—25.)

Kanadalaisen toiminnallisuuden ja sitoutumisen mallissa (CMOP-E) kulttuurinen ympäristö sisältää uskontoon, tieteeseen ja taiteeseen liittyviä asioita. Myös ikä ja sukupuoli huomioidaan kulttuurisessa ympäristössä. Työpaikoilla tapahtuvaa vuorovaikutusta voidaan tarkastella myös kulttuurisesta näkökulmasta. Työpaikoilla on ammattikulttuuriin liittyviä asioita ja toimintatapoja. Institutionaalinen ympäristö tarkoittaa ympäristön makrotasoa. Se sisältää sosiaalisen, taloudellisen, poliittisen ja lainsäädännöllisen näkökulman. Institutionaalinen ympäristö vaikuttaa pitkälti siihen minäkalaisia arvoja ja ihanteita yhteiskunnassa vallitsee. Myös vallan ja resurssien jakautuminen luetaan institutionaaliseen ympäristöön kuuluvaksi. Tämän mallin mukaan ympäristö luo mahdollisuuden toiminnan valintaan sekä siitä suoriutumiseen ja tyytyväisyyteen. (Polatajko, ym. 2007, 25—30.)

Lasten toimintaterapiassa ympäristön merkityksellisyyttä tuodaan esille esimerkiksi **sosiaalisen osallistumisen viitekehyksessä**. Viitekehys on jaettu viiteen osaan, joita ovat kiintymyssuhde, temperamentti, vertaistaidot, selviytymiskyky, sekä yksilön ja ympäristön vuorovaikutus. Nämä osa-alueet ovat vaikuttavat toisiinsa läheisesti. (Olson 2010, 283.) Yksilön ja ympäristön vuorovaikutus perustuu kotona, koulussa ja yhteisössä tapahtuvaan sosiaaliseen elämään. Kodin merkitys on lapsen kasvun ja kehityksen kannalta merkittävä. Kodin tulisi tarjota turvallinen paikka kasvaa

ja kehittyä, ja sen tulisi tarjota monipuolisia mahdollisuuksia leikkiin. Kodin myötä lapsella tulee olla huolehtivainen aikuinen tai aikuisia, jotka asettavat lapselle rajoja sekä opettavat elämässä vaadittavia taitoja. (Olson 2010, 319—320.) Kouluympäristön tulee tarjota lapselle oppimiseen tarjottavia välineitä ja menetelmiä. Lisäksi koulussa on tärkeää mahdollistaa lasten keskinäistä vuorovaikutusta, mitä opettajat tukevat. Opettajien tärkeänä roolina on tarjota kouluympäristössä sellaisia tapoja opettaa, mitkä edistävät lapsen oppimista ja kehittymistä. Yhteisön roolina on tukea lapsen leikkiä ja kehitystä ympäristössä. Lisäksi yhteisön aikuisilla on tärkeä rooli, jotta lapsilla on mahdollisuuksia yhteisöllisiin toimintoihin. (Olson 2010, 319—320.)

3.3 Ympäristön kontekstit

Ympäristön arvioinnissa toimintaterapeutin tulee huomioida henkilökohtaisen, kulttuurisen, ajallisen sekä virtuaalisen kontekstin vaikutukset yksilön toimintaan. Lisäksi ympäristöä arvioitaessa on tunnistettava ympäristön fyysiset ja sosiaaliset tekijät, jotka mahdollisesti tukevat tai estävät yksilön osallistumista toimintaan. (Siebert, Smallfield & Stark 2014, 20.)

Konteksti ja ympäristö sisältävät sisäisiä ja ulkoisia tekijöitä sekä toisiinsa liittyviä ehtoja, jotka voivat vaikuttaa toimintojen suorittamiseen. **Henkilökohtainen** konteksti tarkoittaa henkilökohtaisia piirteitä, kuten ikä, sukupuoli, sosioekonominen status ja koulutuksen taso. Henkilön terveydentilaa ei nähdä osana tätä kontekstia. Henkilökohtaiset kontekstit ovat henkilön sisäisiä. **Kulttuurinen** konteksti käsittää kulttuuriset käytännöt, uskomukset, toimintamallit, ja käyttäytymisen odotukset yhteiskunnassa määräytyvät ympärillä vallitsevasta kulttuurista, jossa toiminta tapahtuu. Henkilö voi olla vuorovaikutuksessa yhteiskunnan-, työpaikan-, tai perheensä kulttuuria tai etnistä ryhmää edustavassa kontekstissa. Eri kulttuureissa arvostetaan erilaisia toimintamalleja. **Ajallinen** konteksti on ulkoinen aikaan liittyvä tekijä, joka kuvaa milloin, miten ja kuinka tiettyjä toimintoja suoritetaan. Se voi myös vaikuttaa toiminnan tarkoitukseen tai asianmukaisuuteen. Ajallisen kontekstin myötä voidaan arvioida, kuinka ihminen sitoutuu hänelle kuuluviin tehtäviin ja niiden keston, jotka liittyvät henkilön ikään, kehitykselliseen tasoon tai vuorokauden ja vuodenaikoihin. **Virtuaalinen** konteksti on oleellinen osa sosiaaliin toimintoihin osallistumisessa ja IADL-toiminnoissa. Virtuaalinen konteksti tarkoittaa kontekstia, jossa toiminnot on suoritettu simuloituissa tai reaaliajan tilanteissa, ilman fyysistä kasvokkain tapahtuvaa sosiaalista vuorovaikutusta. (American Occupational Therapy Association 2017, 28. Viitattu 29.7.2019.)

3.4 Esteettömyys ja saavutettavuus

Jokapäiväisistä toiminnoista (ADL) suoriutumisessa ensiarvoisen tärkeää on kodin fyysinen ympäristö. Mikäli ympäristössä on fyysistä esteellisyttä aiheuttaa se helposti riippuvuutta ulkopuolista avusta. Samalla esteellinen ympäristö voi lisätä erilaisten kotipalveluiden tarvetta. Asunnon esteettömyyteen liittyvien poliittisten päätösten osoitetaan Saksassa ja Ruotsissa tehdyssä tutkimuksessa vaikuttavan erityisesti IADL- toimintoihin sekä kotipalveluiden käytön lisääntymiseen. Tutkimuksen tulokset ennakoivat, että asumispolitiikka, joka suosii esteettömyyttä sekä rahoittaisi suoriutumista ehkäisevien esteiden poistamista, vähentäisi kotihoidosta aiheutuvia kustannuksia yhteiskunnassa. (Slaug, Chiatti, Oswald, Kaspar & Schmidt 2017, viitattu 6.2.2019.)

Esteettömän ympäristön perustana on se, että ihminen voi asua kotonaan sekä osallistua sujuvasti työntekoon, harrastuksiin ja opiskeluun. Lisäksi esteettömyyteen kuuluu palveluiden tasapuolinen saatavuus ja mahdollisuus osallistua itseään koskevaan päätöksentekoon. Rakennetun ympäristön suunnittelussa ja toteuttamisessa tulee huomioida ihmisten moninaisuus. Esteettömässä ympäristössä, liikkumisen esteettömyyden lisäksi huomioidaan, visuaaliset sekä auditiiviset aspektit, kommunikaatioon ja sähköiseen viestintään liittyvät asiat. Rakennuksia suunniteltaessa esteettömän ympäristön huomioiminen hyödyntää kaikkia tilojen käyttäjiä. Rakennusten tulisi olla sekä toimivia ja turvallisia että helposti käytettäviä ja tarkoituksenmukaisia. Esteettömät ja muunneltavat ratkaisut asunnossa mahdollistavat omassa asunnossa asumisen elämäntilanteiden muuttuessa. Asunnon esteettömyys on toimivuutta, joka koostuu muun muassa turhien tasoerojen välttämisestä esimerkiksi kyynyksissä, riittävän leveistä ovista, esteettömistä saniteettitiloista, riittävän suuresta eteistilasta sekä keittiöstä, jossa pyörätuolin tai rollaattorin käyttäjäkin pystyy toimimaan. (Pesola 2009, 1—3.)

Esteettömyyttä voidaan tarkastella useasta eri näkökulmasta. Usein esteettömyyttä arvioidaan yksittäisen ihmisen kuntoutusprosessiin peilaten. Toisaalta esteettömyys ongelmaan on mahdollista vaikuttaa yhteisellä tasolla rakennettaessa julkisia tiloja ja asuinrakennuksia. Ympäristön esteettömyyden arvioinnissa tarvitaankin luotettavia ja päteviä esteettömyyden arviointimenetelmiä. Esteettömyyden arviointiin tarkoitettujen menetelmien tulisi mitata miten arvioitava ympäristö vaikuttaa yksilön ja yhteisön jokapäiväiseen toimintaan ja yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Menetelmien avulla tulisia olla mahdollista arvioida sekä toimintarajoitteisille ihmisille tarkoitettuja muutostöitä, että mahdollistaa ympäristön suunnittelu kaikkien käytettäväksi design for all- periaatteen

mukaisesti. Design for all- periaatteen mukaan käyttöesineiden, rakennusten ja ulko- sekä sisätilojen tulee olla kaikkien ihmisten käytettävissä. (Iwarsson 2008, 13—14.)

Suomi allekirjoitti YK:n yleissopimuksen vammaisten henkilöiden oikeuksista vuonna 2007. Yleissopimuksen mukaan, vammaisille henkilöille on varmistettava yhdenvertainen pääsy fyysiseen ympäristöön, yleisö tapahtumiin tai palveluihin niin kaupungissa kuin maaseudulla. Sopimus ei koske pelkästään rakennuksia, vaan siihen kuuluu myös tiet, kuljetukset, muut sisä- ja ulkotilat sekä julkiset tilat kuten koulut ja terveydenhuoltoyksiköt, asunnot sekä työpaikat. Yleissopimuksen sopimusosapuolet eli YK ja Suomen valtio huolehtivat siitä, että esteettömyyteen kiinnitetään huomiota. Esteettömyyteen on asetettu suomen lakiin omat vaatimukset ja pykälät. Perustuslain 6 §:ssä on kirjoitettu, että ihmisiä ei tule asettaa eri asemaan mm. iän, alkuperän, kielen, terveydentilan tai vammaisuuden liittyvän syyn perusteella. Yhdenvertaisuus kuuluu kaikille paikkakunnasta riippumatta. (Ympäristöministeriö 2017. 2—3, viitattu 2.3.2019.)

4 YMPÄRISTÖN ARVIOINTIMENETELMIÄ

Toimintaterapeutti voi arvioida asiakkaansa ympäristöä havainnoimalla, haastattelemalla, mittamalla tai asiakkaan tekemän itsearvioinnin perusteella. **Havainnointi** vaatii lukuisia toistoja, jotta toimintaterapeutti osaa ottaa huomioon kaikki ne asiat, jotka vaikuttavat asiakkaan ympäristössä osallistumiseen. Havainnoinnin lisäksi toimintaterapeutin pitää pystyä kirjaamaan asioita muistinsa tueksi. Ympäristön havainnoinnin tulisi tapahtua asiakkaalle merkityksellisessä ympäristössä. (Stewart 2005, 234–235.) De Pablo ym. (2017, 225) mukaan havainnointi ei vaadi asiakkaalta kykyä vastata kysymyksiin verbaalisesti tai kirjoittamalla. Asiakkaiden ei myöskään tarvitse pystyä omien kokemusten käsittelemiseen tai reflektointiin.

Arviointiprosessi aloitetaan usein asiakkaan tai hänen lähiomaisiensa **haastattelulla**. Haastattelemalla asiakasta on mahdollista saada selville, millaisissa tilanteissa asiakkaalla on haasteita. Haastattelun avulla on myös mahdollisuus saada selville asiakkaan toiminnallisia vahvuuksia. Asiakaslähtöisyyden lisäksi keskustelunomainen haastattelu on ensimmäinen mahdollisuus luoda hyvä terapeutin vuorovaikutussuhde. (Law, King & Russell 2001, 33–44.) Haastattelussa asiakas kertoo omia näkökantojaan elämästään, mikä korostaa arvioinnin asiakaslähtöisyyttä. Tästä johtuen haastattelu on tärkeä osa toimintaterapian interventiota. Haastattelussa asiakas kertoo omia näkemyksiään liittyen omaan elämäntilanteeseensa. Näin ollen asiakkaasta tulee aktiivinen osallistuja läpi intervention. Haastattelut voivat kestää ajallisesti pitkään, mutta sen avulla asiakas saadaan osallistumaan interventioon ja terapeutti saa arvokasta tietoa asiakkaasta. (Hemmingsson, Forsyth, Haglund, Keponen, Ekbladh & Kielhofner 2017, 278–279.) Ympäristön arviointia voidaan suorittaa haastattelemalla asiakasta, hänen läheisiään tai muita ihmisiä, jotka ovat tietoisia niistä ympäristöstä missä asiakkaat toimivat. Haastattelu on hyvä tiedonkeruumenetelmä, mutta sen tueksi olisi hyvä esimerkiksi suorittaa havainnointia ympäristössä, mihin haastattelukin on liittynyt. (Stewart 2005, 234–235.)

Asiakkaat ovat oman elämänsä asiantuntijoita. **Itsearviointimenetelmillä** asiakkaan asiantuntemus saadaan terapeutin käyttöön ja asiakkaat voivat niiden avulla jakaa tietoaan elämäntilanteestaan, elämästään ja ympäristöstään. Toimintaterapeutit voivat käyttää tätä tietoa asettaessaan

asiakslähtöisiä tavoitteita tai suunnitellessaan vaikuttavaa ja yksilöllistä terapiainterventiota asiakkaalle, koskien esimerkiksi asiakkaan ympäristöä. Itsearviointi antaa asiakkaalle mahdollisuuden miettiä hänen henkilökohtaisia kykyjään ja tarpeita, joka voi intervention aikana johtaa parempaan ongelmanratkaisuun ja suunnitelmallisuuteen. Itsearviointi korostaa myös toimintaterapian asiakslähtöisyyttä korostaen asiakkaan näkemyksen ja kokemuksen merkitystä. Terapeutille itsearviointi voi tuoda syvemmän ymmärryksen asiakkaan tilanteesta luoden edellytyksiä vaikuttavalle terapiainterventiolle. (Kramer, Forsyth, Lavedure, Scott, Shute, Maciver, ten Velden, Suman, Nakamura-Thomas, Yamada, Keponen, Pan & Kielhofner 2017, 248.)

Inhimillisen toiminnan malli tarjoaa toimintaterapeuteille laajan valikoiman arviointimenetelmiä. Katuvan ja tarkan arvioinnin saavuttamiseksi Inhimillisen toiminnan malli ohjaa kuitenkin toimintaterapeutteja käyttämään myös MOHO:n ulkopuolisia arviointimenetelmiä. (Forsyth 2017, 180—181.) Seuraavaan taulukkoon (Taulukko 1) on koottu Inhimillisen toiminnan mallin arviointimenetelmiä teoksesta Kielhofner's Model of Human Occupation (2017). Taulukkoon valikoidut menetelmät arvioivat ympäristöä tai sisältävät osioita, jotka arvioivat ympäristöä.

TAULUKKO 1. Inhimillisen toiminnan malliin perustuvia arviointimenetelmiä, jotka arvioivat ympäristöä tai sisältävät osioita, jotka arvioivat ympäristöä (katso taulukko 1).

Arviointiväline	Menetelmä	Mitä arvioi
MOHOST	Havainnointi	Kokoaa asiakkaasta olennaista tietoa liittyen Inhimillisen toiminnan mallin osa-alueisiin. Mohostin avulla asiakkaasta saadaan kokonaisvaltainen käsitys. Mohostin avulla saadaan selville asiakkaan toiminnalliset heikkoudet, että vahvuudet hänelle merkityksellisessä ympäristössä. (Parkinson, Cooper, de Pablo, Duffy, Bowyer, Fisher & Forsyth 2017, 307—309.)
OCAIRS	Haastattelu (Puolistrukturoitu)	OCAIRS on Mohostiin liittyvä haastattelu, joka on toiminnallisen osallistumisen määrästä ja laadusta tietoa antava puolistrukturoitu haastattelu nuorille ja aikuisille. Osana OCAIRS-haastattelua huomioidaan asiakkaan fyysinen ja sosiaalinen ympäristö. (Hemmingsson ym. 2017, 275—278.)
REIS	Haastattelu (Puolistrukturoitu)	REIS arviointimenetelmä arvioi yhteisöllisen asuin ympäristön, sen asukkaiden sekä henkilökunnan välistä vuorovaikutusta. Arvioinnista saadun tiedon avulla voidaan

		tehdä suosituksia asuinympäristön kehittämiseksi. (Parkinson ym. 2017, 307—309.)
OSA/COSA	Itsearviointi	Toimintamahdollisuuksien itsearviointimenetelmä. Asiakas arvioi pärjäämistään itselleen tärkeissä toiminnoissa arjen ympäristöissään. (Kramer ym. 2017, 251—253.)
OPHI II	Haastattelu (puolistrukturoitu)	Kerää tietoa asiakkaan (aikuisen, jolla alentunut toimintakyky) menneestä ja tulevasta toiminnallisesta mukautumisesta sekä toiminnallisista rooleista hänelle merkityksellisessä ympäristössä. (Hemmingsson ym. 2017, 278—279).
WRI	Haastattelu (puolistrukturoitu)	Tunnistaa työntekijän psykososiaalisia mahdollisuuksia työympäristöissä. Tarkoituksena kartoittaa mahdollisuuksia työllistyä, palata työhön tai jatkaa työssä (Hemmingsson ym. 2017, 289).
WEIS	Haastattelu	Selvittää miten yksilö kokee ja havainnoi työympäristöään (Hemmingsson ym. 2017, 289).
SSI	Asiakaslähtöinen haastattelu	Arvioi oppilaan vuorovaikutusta fyysisen ja sosiaalisen ympäristön kanssa koulussa (Hemmingsson ym. 2017, 284—285).
ACHIEVE assessment	Itsearviointi	Kerää tietoa lapsen toiminnallisesta suoriutumisesta koulussa ja yhteisössä. Menetelmä kerää tietoa lasten toiminnallisista vahvuuksista ja haasteista eri konteksteissa. Menetelmä toteutetaan yhteistyössä lapsen vanhempien ja opettajien kanssa. Näin menetelmää on mahdollista hyödyntää myös sellaisten 5- 18 vuotiaiden lasten kanssa, jotka eivät itse ole kykeneväisiä itsearvioinnin tekemiseen. (Kramer ym. 2017, 263—264.)
CIRCLE assessment	Itsearviointi	Menetelmä sisältää kaksi raporttia, jotka keräävät tietoa luokahuoneessa suoriutumisesta, osallistumisesta ja osallisuudesta sekä ympäristötekijöistä, jotka vaikuttavat näihin tekijöihin. Menetelmä on tarkoitettu opetusalan ammattilaisten ja toimintaterapeuttien yhteistyön apuvälineeksi. (Kramer ym. 2017, 266—267.)
Making it clear	Itsearviointi	Menetelmä arvioi ikääntyneiden omaa käsitystä heidän kestävydestään. Menetelmän tarkoituksena on löytää keinoja, joilla ikääntyneet voivat paremmin omassa yhteisössään ja ympäristössään. (Kramer ym. 2017, 268.)
PVQ	Havainnointi	Arvioi lapsen sisäisiä motiveja, joilla on toiminnallisia rajoitteita fyysisessä, kognitiivisessa tai verbaalisessa toimintakyvyssä. PVQ arvioi lasten haavoittuvuuksia ja vahvuuksia, niiden vaikutusta lapsen käyttäytymiseen, sekä sen avulla voidaan nimetä ympäristön estäviä tai mahdollistavia tekijöitä. (De Pablo, Cahill, Raber, Moody, & Kielhofner 2017, 242.)
SCOPE	Havainnointi & haastattelu	Strukturoitu arviointimenetelmä lapsille ja nuorille, joilla on toiminnallisuuteen liittyviä vaikeuksia. Scopen yhtenä osaluokana arvioidaan fyysinen ympäristö, resurssit, sosiaaliset ryhmät, toiminnalliset vaatimukset sekä perheen rutinit. (Parkinson, Cooper, de Pablo, Duffy, Bowyer, Fisher & Forsyth 2017, 291—298.)

OT PAL	Havainnointi & haastattelu	Lasten strukturoitu havainnointi menetelmä, jossa lisänä lapsen, vanhempien ja opettajien haastattelu. Menetelmä keskittyy siihen, miten koulu ympäristö vaikuttaa lapsen psykososiaalisiin taitoihin ja odotuksiin tietyn ikäisellä lapsella. (Parkinson, Cooper, de Pablo, Duffy, Bowyer, Fisher & Forsyth 2017, 304—306.)
MOHOxpLOR	Havainnointi	Vaihtoehtoinen havainnointi menetelmä Mohostille mikäli asiakkaan toimintakyky on laskenut esimerkiksi pitkäaikaisen sairauden takia. Menetelmä huomioi toimintakyvyn heikkoudet ja vahvuudet eri ympäristöissä. (Parkinson, Cooper, de Pablo, Duffy, Bowyer, Fisher & Forsyth 2017, 298—302.)

Inhimillisen toiminnan mallin ulkopuolisista menetelmistä on syytä mainita **Housing Enabler**- arviointimenetelmä, joka on standardoitu fyysisen ympäristön esteettömyyden ja saavutettavuuden arviointimenetelmä. Lähtökohtaisesti Housing Enablerin tarkoitus oli toimia esteettömän asumisen ja esteettömien julkisten tilojen suunnittelun apuna. Housing Enabler- periaate on lähtöisin Yhdysvalloista, joissa se on kehittynyt saavutettavuuden tutkimuksen rinnalla. Housing enabler- periaate sopii hyvin toimintaterapian käyttöön, koska se on hyvin yhteneväinen toimintaterapian teorian ja käytännön kanssa. Housing Enabler ennustaa millaisia esteettömyysongelmia toimintakyvyn rajoitukset ja fyysisen ympäristön esteet yhdessä muodostavat. Arviointimenetelmä perustuu toimintaterapian menetelmiin ja nivoutuu hyvin yhteen esteettömyysstandardeihin, jotka on luotu toimintarajoitteisille henkilöille. (Iwarsson & Slaug 2008,8.) Menetelmä tuotiin suomeen Jyväskylän yliopiston Sammonkoti- hankkeen yhteydessä ja sen on ensimmäinen asumista koskevan fyysisen ympäristön arvioinnin ja seurannan menetelmä Suomessa. (Heimovaara-Kotonen 2010a, 26–27.)

Housing Enablerista on kehitetty myös tiivistetty arviointimenetelmä **Housing Enabler Screening Tool**. Housing Enabler- menetelmä sisältää 188 kohtaa, joista ammattilaisten avulla 60 merkityksellisintä tunnistettiin ja valittiin Screening Tooliin. Nämä 60 kohtaa on jaettu kolmeen osa-alueeseen, joita ovat ulkoinen ympäristö, sisäänkäynti ja sisätilat. Screening Tool on tarkistuslista, jonka avulla voidaan tarkastella ympäristön saavutettavuutta henkilön ja ympäristön kontekstissa. (Iwarsson & Slaug 2010, 7—8). Työkirjaa voivat käyttää terveysalan ammattilaiset, kuten toimintaterapeutit, mutta myös arkkitehdit sekä kiinteistöistä vastaavat ihmiset. Sitä voi käyttää itsenäisesti teoksen ohjeistuksella sekä internetissä olevan kuvapankin avustuksella. Saavuttaakseen luotettavia ja validoituja tuloksia, vaaditaan käyttäjältä kuitenkin harjoitusta ja ajankohtaista tietoa kansallisista rakennusstandardeista ja käytännön vaatimuksista. (Iwarsson & Slaug 2010, 8).

5 TUTKIMUSMETODOLOGIA

Kvantitatiivisen, eli määrällisen tutkimuksen avulla selvitetään prosenttiosuuksiin ja lukumääriin liittyviä kysymyksiä. Määrällisen tutkimusmenetelmän aineistonkeräystapoja on erilaisia. Määrällinen tutkimus voidaan toteuttaa kyselylomakkeella (Liite 1), systemaattisesti havainnoimalla tai jo olemassa olevia tilastoja tai rekistereitä hyödyntäen. Yleisin tapa kerätä määrällistä tietoa on kyselylomake. (Vilkka, H., 2005. 73—77.) Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää kuinka paljon ja millaisilla menetelmillä ympäristön arviointia suomalaisessa toimintaterapiassa toteutetaan sekä millaisia kehittämistarpeita toimintaterapeutit ympäristön arvioinnissa näkevät. Tutkimuksessa käytettiin kvantitatiivista tutkimusotetta, koska tarkoituksena oli kartoittaa yleiskuvaa ympäristön arvioinnista suomalaisessa toimintaterapiassa määrällisiä menetelmiä käyttäen. Kyselylomakkeen käyttäminen tutkimuksessa on perusteltua mahdollisimman suuren vastaajajoukon tavoittamiseksi.

Tutkimussuunnitelmaa tehtäessä on huomioitava, että tutkittava asia on mitattavissa eli operationalisoitavissa. Tutkittava asia voi olla teoreettinen asia tai ilmiö ja tutkimuksen avulla se siirretään empiiriselle tasolle eli kyselylomakkeeksi (Liite 1). Vastauksia tulkittaessa tulos siirretään toisin päin. Tutkimuksella pitää olla teoreettinen viitekehys ja tavoitteet, jotta sille voidaan valita muuttujat. Viitekehysten ja tavoitteiden myötä tutkimuksessa mitataan tutkittavaa asiaa. Operationalisointia ei voida toteuttaa, jos tutkija ei tunne kohderyhmää eli tutkimuksen perusjoukkoa. Kun tutkija tuntee kohderyhmän, hän varmistuu siitä, että kohderyhmä ymmärtää tutkimuksen teoreettiset käsitteet. (Vilkka 2005, 77—84.) Tutkimuksessa teoreettinen viitekehys perustuu ympäristön arviointiin sisältyviin tekijöihin toimintaterapiassa. Tutkimuksessa haluttiin selvittää mitä ympäristön arvioinnilla tarkoitetaan eli millaisia menetelmiä ympäristön arvioinnissa käytetään, millaisissa ympäristöissä arviointi toteutuu, millaisiin ympäristön arviointiin liittyviin koulutuksiin toimintaterapeutit ovat osallistuneet tai haluaisivat osallistua sekä miten taustamuuttujat vaikuttavat ympäristön arviointiin.

Määrällisen tutkimuksen tärkein tehtävä on kyselylomakkeen (Liite 1) suunnittelu. Kyselylomakkeesta saatavan tiedon on vastattava sitä, mitä käsitteillä väitetään mittaavan. Siksi kysymyslomakkeen tekoon on käytettävä aikaa ja sitä tulee testata. Kyselylomakkeen eli mittarin laadinta edellyttää, että tiedetään ja tunnistetaan kyselyn tavoite. Tavoitteen avulla tiedetään mihin kysy-

myksiin haetaan vastauksia. Tutkimuksen tavoitteen avulla määritellään taustamuuttujat, jotka vaikuttavat tutkittaviin asioihin eli selittäviin muuttujiin. Määrällisen tutkimuksen periaate on käsitellä havaintoyksiköjä eli esimerkiksi ihmisiä. (Vilka 2005, 84—89.)

Tässä tutkimuksessa kyselylomakkeen laadinta perustui tutkimukselle asetettuihin tavoitteisiin, joita ovat ympäristön arviointiin liittyvien käytänteiden ja ympäristön arvioinnin kehittämistarpeiden kartoitus. Lisäksi tavoitteena on selvittää ympäristön arviointiin käytettäviä menetelmiä ja koulutus-tarpeita liittyen ympäristön arviointiin. Tavoitteet määrittyivät tutkimussuunnitelman ja teoreettisen viitekehyksen mukaan. Taustamuuttujiksi määrittyivät kyselylomakkeen (Liite 1) kysymyksissä 1-3 selvitettävät tekijät, eli työkokemus, asiakaskunta ja työskentelysektori.

Tavoitteiden avulla tutkimukselle määriteltiin tutkimusongelmat, jotka ohjasivat kysymyslomakkeen suunnittelua. Kyselylomaketta ei tässä tutkimuksessa varsinaisesti testattu käyttäjillä. Kyselylomaketta kuitenkin arvioitiin useaan otteeseen opinnäytetyötä ohjaavien opettajien avulla ja siihen tehtiin tarvittavia muutoksia heidän huomioidensa ja ohjauskeskusteluiden mukaisesti. Kyselylomakkeen tarkistuksissa ensiarvoisen tärkeää oli todeta, että kysymykset vastaavat tutkimukselle asetettuja tavoitteita. Lisäksi testauksen ja huolellisen suunnittelun avulla karsittiin kysymykset, jotka olivat johdattelevia tai eivät mitanneet tutkittavaa asiaa.

Kyselylomakkeen etu on siinä, että kyselyyn osallistujat vastaavat anonymisti, joten heitä ei voi jäljittää, jos kysymyksessä on esimerkiksi arkaluontoinen kysely. Kyselylomake soveltuu hyvin suu-
relle joukolle ihmisiä, mutta sen varjopuoli on siinä, että vastausprosentti voi jäädä hyvin matalaksi. (Vilka 2005, 73—77.) Tämän tutkimuksen vastaukset esitetään siten, että vastaaja ei voi yhdistää tuloksiin. Tulosten analyysin ja raportin valmistumisen jälkeen kaikki kyselyyn liittyvät tiedostot poistettiin sekä Webropol- tietokannasta että Excel-järjestelmästä. Tulostetut yhteenvedot hävitettiin paperisilppurilla.

Kyselylomakkeen (Liite 1) avulla on mahdollista saada tutkimukseen mukaan paljon henkilöitä. Kyselylomakkeen avulla saadaan kattavasti tietoa, kysymällä tutkittavilta erilaisia tutkimukseen liittyviä asioita. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 195.) Kyselylomake valikoitui aineistonkeruu menetelmäksemme, koska tutkimukseemme haluttiin runsas otanta. Lisäksi halusimme selvittää kattavasti ympäristön arviointiin liittyviä yksityiskohtia.

Kyselylomakkeeseen (Liite 1) tulee aina liittää joko saatesanat tai saatekirje (Liite 2). Saatteen tarkoituksena on kertoa tutkimuksen taustasta, antaa ohjeita vastaamiseen ja motivoida vastaajia täyttämään lomake. (Heikkilä 2008, 61.) Tutkimuksessamme pyrimme tekemään saatteesta mahdollisimman selkeän ja informatiivisen. Saatekirjeessä kerrotaan tutkimuksen tarkoituksesta ja sen merkityksestä toimintaterapiassa. Saatekirjeessä pyrittiin myös tuomaan esille tutkimuksen tärkeys toimintaterapian kannalta.

6 TUTKIMUSONGELMAT

Tutkittava kysymys on sellainen, jonka avulla on mahdollista tuottaa uutta tutkimustietoa, ratkaista ongelmia ja sen tulee olla selkeästi muotoiltu sekä yksiselitteinen. Tutkimuskysymyksen avulla tutkittavaa aihetta on mahdollista rajata ja saada näin yksityiskohtaisempaa tietoa tutkittavasta aiheesta. (Metsämuuronen 2000, 12—13.) Määrällisessä tutkimuksessa tietoa tarkastellaan numeerisessa muodossa ja se vastaa kysymyksiin kuinka paljon, kuinka usein tai kuinka moni. (Vilkkä 2007, 14). Tutkimus toteutetaan määrällisin (kvantitatiivisin) menetelmin, joten tutkimusongelmat muotoiltiin määrällisille tutkimusmenetelmille ominaiseen muotoon.

1. Miten ympäristön arviointi toteutuu suomalaisten toimintaterapeuttien työssä?

- Mitä toimintaterapeutit arvioivat ympäristöstä?
- Mitä menetelmiä toimintaterapeutit käyttävät ympäristön arvioinnissa?
- Millaisessa ympäristössä toimintaterapeutit toteuttavat arviointia?
- Millaisia koulutuksia toimintaterapeutit ovat käyneet ympäristön arviointiin liittyen?

2. Millaisia kehittämistarpeita toimintaterapeutit näkevät ympäristön arvioinnissa?

- Millaista ympäristön arviointiin liittyvää koulutusta toimintaterapeutit toivoisivat saavansa?

7 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tutkimuksemme tavoitteena on tuottaa tietoa ympäristön arvioinnin kehittämistarpeista ja kartoittaa, miten ympäristön arviointia toteutetaan suomalaisessa toimintaterapiassa. Tutkimus toteutettiin Suomen alueella. Kohdealue on suuri, koska tutkimuksen on tarkoitus tuottaa tietoa ympäristön arvioinnista laajasti suomalaisen toimintaterapian toimikentältä. Mahdollisimman laajan otannan saavuttamiseksi levitettiin kyselyä Suomen Toimintaterapialiiton ylläpitämän TOInet- sähköpostilistan välityksellä.

7.1 Aineiston keruu

Tutkimuksen perusjoukko koostuu havaintoyksiköistä ja tästä joukosta voidaan otannan avulla määritellä otos. Otannan keräämisen on erilaisia tapoja. Ryväotanta on toimiva tiedon keräämismenetelmä, mikäli tutkimuskohteena on luonnollinen ryhmä esimerkiksi koululuokka tai jokin yritys. Ryväotantaa käytetään yleensä tehtäessä suuria kyselytutkimuksia ja sen tavoitteena on varmistaa mahdollisimman kattava otos tutkittavasta ryhmästä, mahdollisimman pienillä kuluilla. Muita otantamenetelmiä ovat yksinkertainen satunnaisotanta, systemaattinen otanta, ositettu otanta ja kokonaisotanta. (Vilka 2005, 77—80.) Tämän tutkimuksen perusjoukkona ovat Suomessa työskentelevät toimintaterapeutit. Otanta toteutettiin ryväotantana levittämällä kyselyä Suomen toimintaterapeuttiliiton ylläpitämän sähköpostilistan (TOInet) avulla koko suomen alueella työskenteleville toimintaterapeuteille. Ryväotanta valittiin kyselyn toteuttamiseen, koska tutkimuksen tarkoituksena oli tavoittaa mahdollisimman kattavasti ja laajasti valittu perusjoukko mahdollisimman pienillä kuluilla. Kaikkia suomen alueella työskenteleviä toimintaterapeutteja ei kuitenkaan TOInet sähköpostilistan kautta ole mahdollista tavoittaa.

Vilkan (2005, 84—89) mukaan kyselylomaketta (Liite 1) laadittaessa tulee tunnistaa kyselyn tavoite. Tavoitteen avulla tiedetään, mihin kyselyllä halutaan vastauksia. Kysymystyypeistä monivaihtokysymykset ovat suljettuja ja strukturoituja, avoimet kysymykset ovat sellaisia, joilla halutaan saada vastaajien henkilökohtainen mielipide ja niitä rajataan vähän, sekamuotoisissa kysymyksissä osa vastausvaihtoehdoista on annettu valmiiksi. Tutkimukssessamme käytimme avoimia-, mo-

nivalinta- sekä sekamuotoisia kysymyksiä. Avoimia kysymyksiä (Liite 1: Kysymykset: 5-13) käytimme kohdissa, joihin olisi muutoin tullut liikaa vaihtoehtoisia vastauksia tai joihin emme pystyneet etukäteen määrittämään vastausvaihtoehtoja. Lisäksi näissä kysymyksissä tarkoituksena on saada esiin vastaajien mielipiteitä ja näkemyksiä. Taustatietoja selvittävässä kysymyksissä käytimme suljettuja kysymyksiä (Liite 1 kysymykset 1-4), koska näihin pystyttiin määrittämään vastausvaihtoehdot. Sekamuotoisia kysymyksiä käytettiin kysymyksissä, joissa vastausvaihtoehtoja oli niin paljon, että kaikkien vaihtoehtojen listaaminen kysymyslomakkeeseen ei ollut mielekäästä. Tässä tutkimuksessa kysymysten tarkoituksena oli hakea vastauksia tutkimusongelmiin. Kysymykset (Liite 1) 3-11 hakivat vastausta tutkimusongelmalle: Miten ympäristön arviointi toteutuu suomalaisten toimintaterapeuttien työssä (Ks. 25). Kysymykset 11 ja 12 hakivat puolestaan vastausta tutkimusongelmaan: Millaisia kehittämistarpeita toimintaterapeutit näkevät ympäristön arvioinnissa.

Tutkimuksen perusjoukoksi valikoituivat Suomessa työskentelevät toimintaterapeutit ja tutkimuksen kysely toteutettiin Toimintaterapeuttiliiton ylläpitämän sähköpostilistan (TOInet) kautta. Sähköpostilista oli sopivin tapa toteuttaa laaja kysely, koska toimivaa yhteystietorekisteriä Suomessa työskentelevistä toimintaterapeuteista ei ole olemassa. TOInet sähköpostilistalle pääsemiseen vaaditaan Suomen Toimintaterapeuttiliiton jäsenyys, joten käyttämällä kyseistä listaa kyselyn levittämisessä pystyimme varmistamaan sen, että vastaajat ovat toimintaterapeutteja tai toimintaterapia- opiskelijoita. Sähköpostilistalle lähetettiin Toimintaterapeuttiliiton kautta saatekirje (Liite 2) sekä linkki Webropol- kyselytyökalulla toteutettuun kyselyyn, johon vastaamalla toimintaterapeutit osallistuivat tutkimukseen. Saatekirjeessä (Liite 2) kerrottiin tutkimuksen tavoitteesta sekä pyydettiin toimintaterapeutteja osallistumaan tutkimukseen vastaamalla kyselyyn. Kyselyn toteuttamiseen saatiin lupa Toimintaterapeuttiliitosta ennen saatekirjeen ja kyselyn julkaisua. Vastauksia kyselyyn saatiin tutkimuksen kannalta tarpeellinen määrä sähköpostilistan kautta.

7.2 Aineiston analyysi

Tutkimuksen tulokset voidaan esittää tunnuslukuina esimerkiksi frekvenssilukuina tai prosenttiosuuksina. Frekvenssilukuja käyttäen on mahdollista havainnollistaa tietyntyyppisten vastausten lukumäärää tietyssä ryhmässä, luokassa tai koko tutkimuksen aineistossa. Prosenttiluvuilla puolestaan on mahdollista havainnollistaa ja kuvata tutkimuksessa esiintyvien havaintoarvojen keskimääräistä suuruutta (Vilka 2007, 121—122; Heikkilä 2008, 83). Tässä tutkimuksessa aineiston

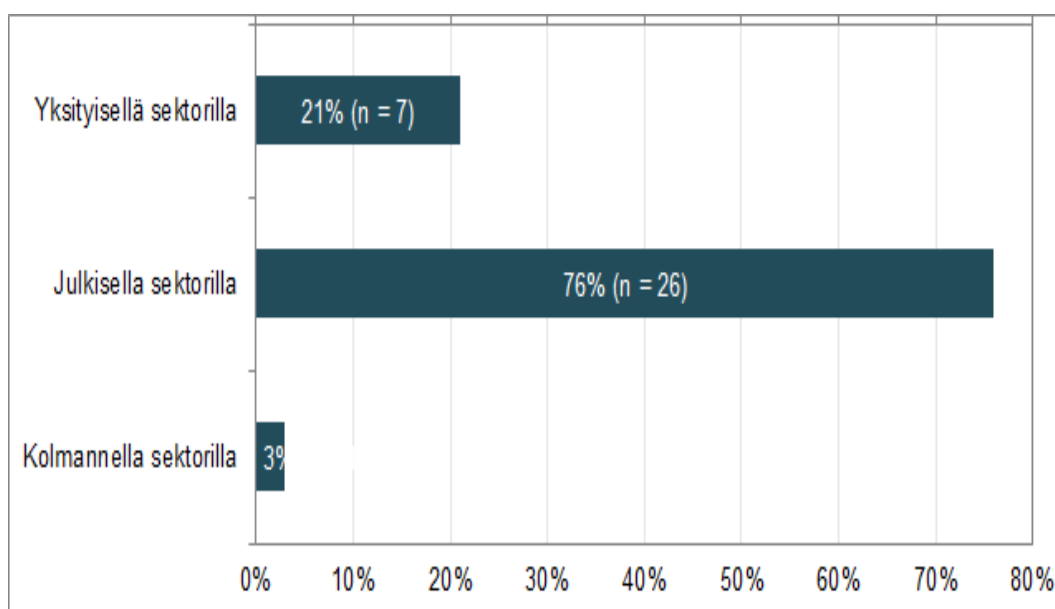
analyysi toteutettiin Webropol- analyysityökalulla, Excel-taulukointiohjelmaa apuna käyttäen. Tutkimuksessa tulokset esitetään käyttäen frekvenssilukuja ja prosenttilukuja, jotka kuvasivat aineistosta saatua informaatioita selkeästi ja ymmärrettävästi. Frekvenssi- ja prosenttilukujen kuvaamiseen käytettiin erilaisia tuloksia havainnollistavia kuviota ja taulukoita. Webropol- ohjelmasta saimme valmiin perusraportin tuloksista, jonka myös tulostimme paperille vastausten jäsentämisen helpottamiseksi. Kysymykset 1-4 siirrettiin suoraan perusraportista Word-tiedostoon, sillä vastauskuviot niissä olivat selkeitä ja johdonmukaisia. Aineiston analyysissä ei käytetty ristiintaulukointia, koska tutkimus aineisto oli sen verran pieni.

Avoimien kysymysten (Liite 1: Kysymykset 5-13) analysoinnin menetelmänä käytettiin sisällön erittelyä. Sisällön erittely on dokumenttien analyysimenetelmä, jossa kuvataan dokumenttien sanallista sisältöä kvantitatiivisesti. Sisällön erittelyssä tutkimuksen tiedot voidaan kerätä määrällisessä muodossa luokiteltuina ja tilastoituina. Luokittelussa keskitytään sanojen ja sanontojen välisiin yhteyksiin. Näin saatu informaatio voidaan jakaa erilaisiin teemoihin ja kuvata määrällisesti ryhmiin kuulevien vastausten lukumäärää. (Tuomi & Sarajarvi 2009, 105.) Näin laadullinen aineisto on mahdollista muuttaa määrällisessä tutkimuksessa numeraaliseksi eli määrälliseksi tiedoksi (Vilkka 2007, 14). Tutkimuksessa avoimet kysymykset (Liite 1: Kysymykset 5-13) siirrettiin yksi kerrallaan Excel-ohjelmaan, jossa vastauskuvioita ja -taulukoita muokattiin selkeämmäksi ja yksinkertaisemmaksi sisällön erittelyn ja luokittelun jälkeen. Excel- taulukointiohjelman avulla luokittelimme vastaukset sisällön mukaan erilaisiin aihetta kuvaaviin teemoihin. Sanallisen informaation luokittelu teemoihin mahdollisti sanallisen tiedon muuttamisen määrälliseksi. Tämän jälkeen yhdistelimme vastauksia tiettyihin luokkiin vastausten perusteella ja laskimme yhteen tiettyihin luokkiin kuuluvien vastausten määrän. Lopuksi tilastoitu tieto siirrettiin Word-tiedostoon, jossa lopulliset taulukot ja kuviot muokattiin ja tutkimuksen tulokset selitettiin myös sanallisesti.

8 TUTKIMUKSEN TULOKSET

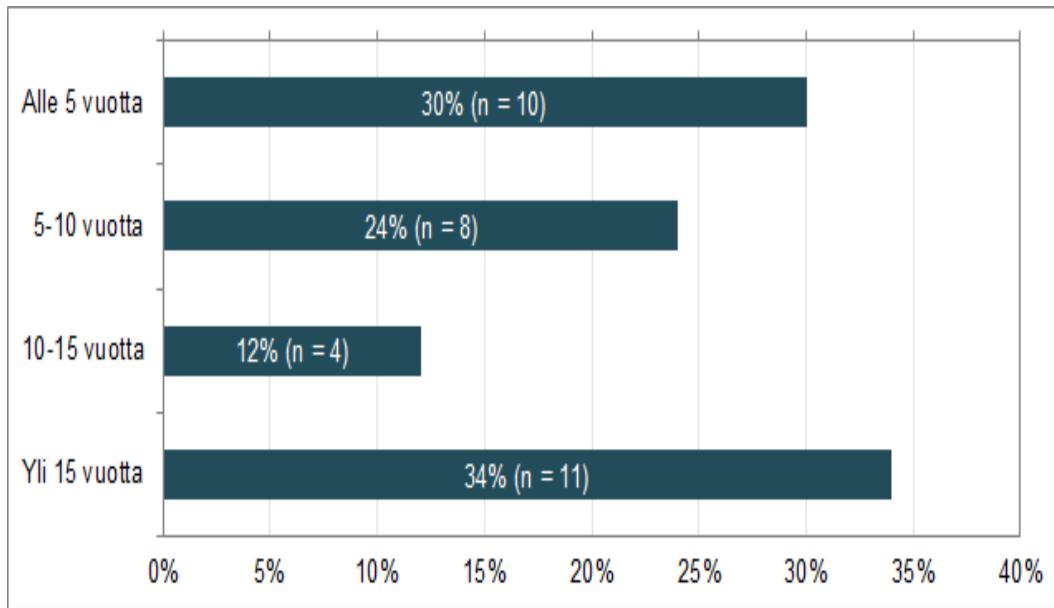
Tutkimuksen kyselyyn vastasi 34 toimintaterapeuttia. Vastaajien määrän vuoksi tutkimuksen tuloksia ei voida yleistää kaikkiin TOInet- sähköpostilistalle kuuluviin toimintaterapeuteihin tai kaikkiin Suomessa työskenteleviin toimintaterapeuteihin.

Vastaajista (n=34) suurin osa kertoi työskentelevänsä julkisella sektorilla (76%). Pienempi osa vastasi työskentelevänsä yksityisellä sektorilla (21%) ja kolmannella sektorilla työskenteli ainoastaan yksi vastaajista (katso kuvio 1).

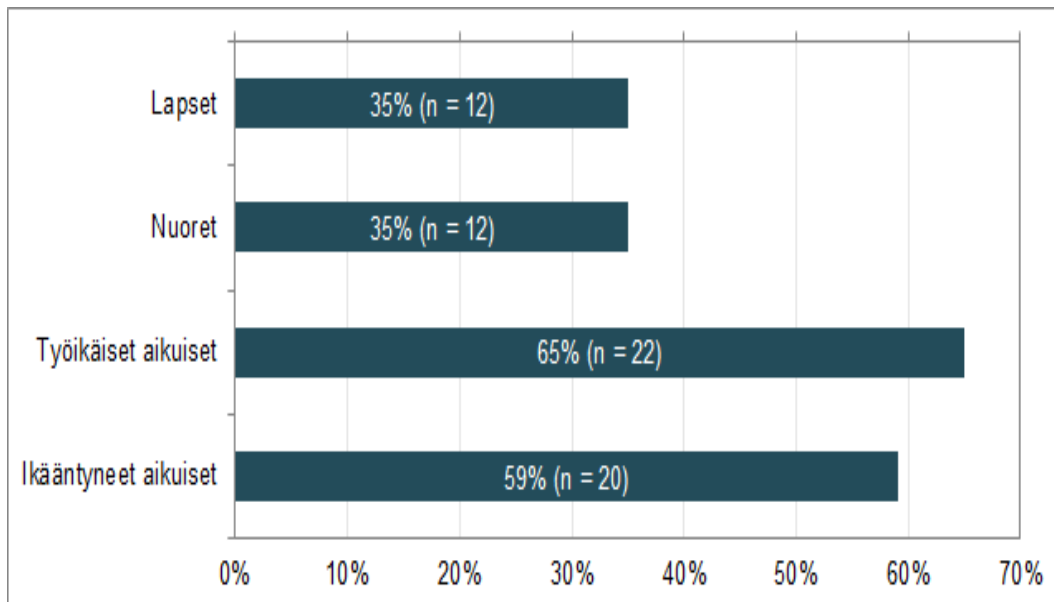
KUVIO 1. Vastaajien työskentelysektorit (n=34)

Toimintaterapeuteista (n=33) suurimmalla osalla on työkokemusta alle viisi vuotta (n=10) tai yli 15 vuotta (n=11). Kahdeksalla vastaajalla työkokemusta oli 5-10 vuotta ja 10-15 vuoden työkokemuksen omaavia toimintaterapeutteja vastaajissa oli 4 (katso kuvio 2).

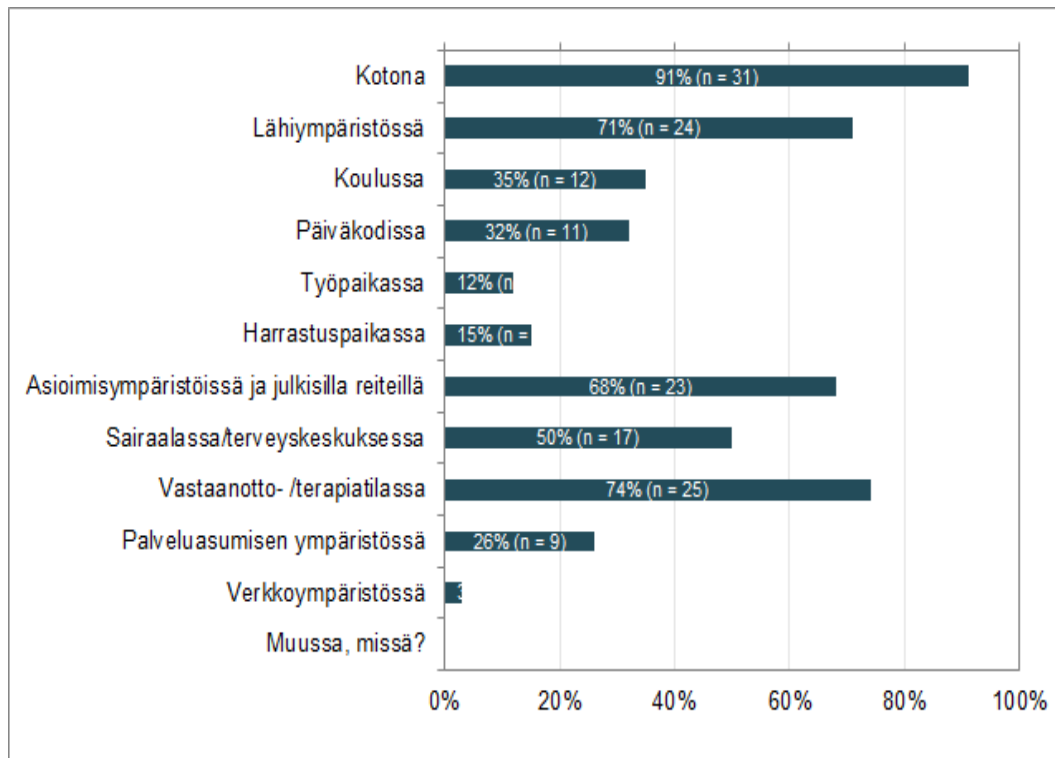
KUVIO 2. Vastaajien työkokemus toimintaterapeutina (n=33)

Toimintaterapeuteista (n=34) 22 vastasi työskentelevänsä työikäisten aikuisten parissa, ja vain kaksi vähemmän (n=20) ikääntyneiden aikuisten parissa. Lasten ja nuorten kanssa vastaajista työskenteli puolestaan noin kolmasosa vastaajista (katso kuvio 3).

KUVIO 3. Vastaajien asiakaskunnat (n=34)

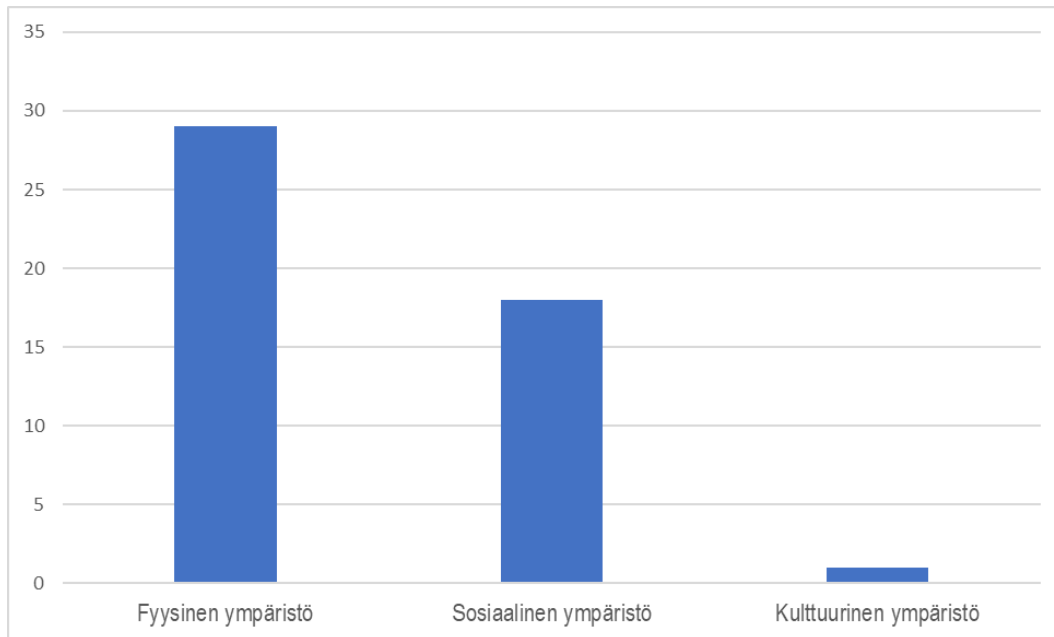
Toimintaterapeuteista (n=34) suurin osa (n=31) vastasi arvioivansa asiakkaansa ympäristöä kotona. Toiseksi eniten asiakkaita (n=25) arvioitiin vastaanotto- /terapiatilassa ja vain yhden vastauksen vähemmän (n=24) lähiympäristössä. 23 toimintaterapeuttia arvioi asiakkaansa ympäristöä asioimisympäristöissä ja julkisilla reiteillä (katso kuvio 4).

KUVIO 4. Kontekstit, joissa vastaajat arvioivat asiakkaidensa ympäristöä (n=34)

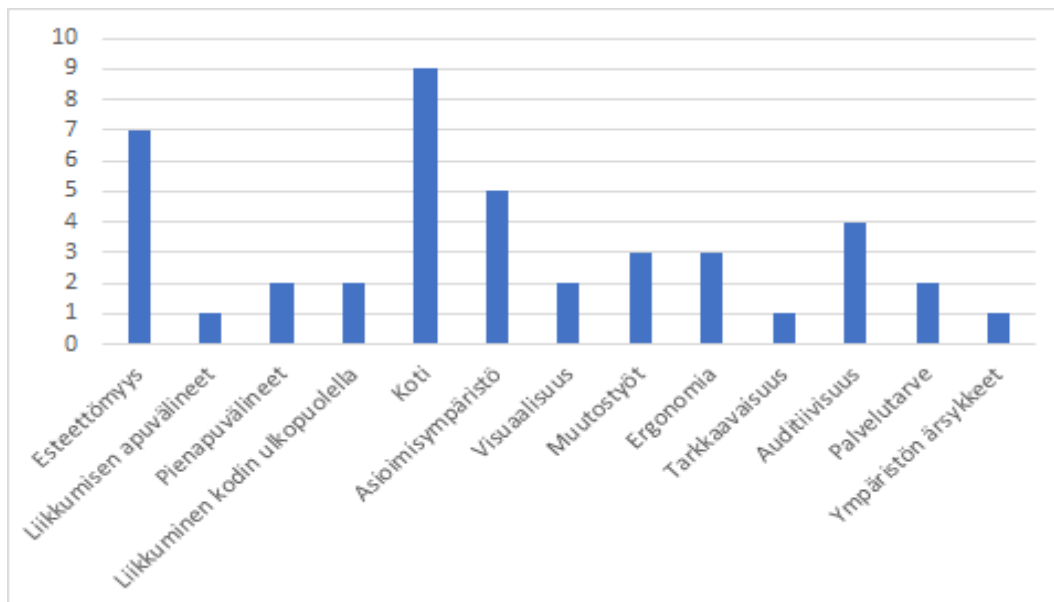
8.1 Ympäristön arviointi ja siinä käytettävät menetelmät

Toimintaterapeuttien (n=33) vastaukset sisältyvät fyysisen ympäristön arviointiin, joka nousi selkeästi suurimmaksi arvioinnin kohteeksi (n=29). Vastauksista (n=18) sisältyi sosiaalisen ympäristön arviointiin. Yhden Toimintaterapeutin vastaus luokiteltiin painottuvaksi asiakkaan kulttuurisen ympäristön arviointiin (katso kuvio 5).

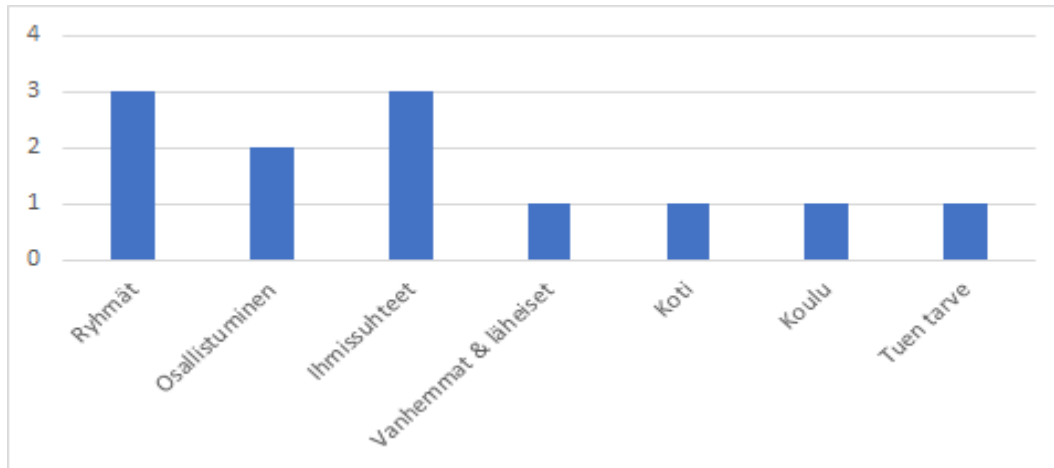
KUVIO 5. Ympäristön arvioinnin painottuminen (n=33)

Fyysisen ympäristön arviointi jaettiin vastausten perusteella alaluokkiin. Vastauksissa useimmin esille nousi kodin arviointi (n=9). Toiseksi eniten fyysisestä ympäristöstä arvioitiin esteettömyyttä (n=7) ja kolmanneksi eniten asioimisympäristöä (n=5) (katso kuvio 6).

KUVIO 6. Fyysisen ympäristön arvioinnin kohteet

Sosiaalisen ympäristön arviointi jaettiin myös alaluokkiin vastausten perusteella. Näistä ympäristöistä eniten arvioitiin ryhmässä työskentelemistä (n=2) ja ihmissuhteita (n=2). Sosiaalisesta ympäristöstä toiseksi eniten arvioitiin osallistumista (n=2) (katso kuvio 7).

KUVIO 7. Sosiaalisen ympäristön arvioinnin painottumisen jakautuminen

Ympäristön arvioinnissa käytetyistä havainnointimenetelmistä vastaajien työssä eniten käytetyksi menetelmäksi osoittautui vapaa havainnointi (n=25), MOHOST- menetelmää vastasi käyttävänsä viisi henkilöä, OSA- ja AMPS- menetelmiä käytti kaksi vastaajaa (katso taulukko 2).

TAULUKKO 2. Käytetyt havainnointimenetelmät (n=31).

Havainnointimenetelmä	Lukumäärä
Vapaa havainnointi	25
MOHOST	5
OSA	2
AMPS	2
COPM	1
Housing Enabler	1
Toiminnan analyysi	1
Mittanauha	1
RALLA-leikin arviointi	1
ASTA-menetelmä	1
Niilo Mäki instituutin tarkistuslistat	1
Kliininen havainnointi	1
Videointi	1
ACIS	1
VQ	1
Itsetehty tarkistuslista	1

Toimintaterapeuteista (n=33) suurin osa (n=20) kertoi käyttävänsä arvioinnissa vapaata haastattelua. Yhdeksän vastaajista kertoi käyttävänsä ympäristön arvioinnissa COPM- arviointimenetelmää. Muita menetelmiä käytettiin satunnaisesti (katso taulukko 3).

TAULUKKO 3. Käytetyt haastattelumenetelmät (n=33).

Haastattelumenetelmä	Lukumäärä
Vapaa haastattelu	20
COPM	9
ASTA	3
MFUN	2
OSA	2
SPM	2
JES	1
KESKY	1
MOHOST	1
OCAIRS	1
Salo- Chydeniys selvästi eteenpäin lomake	1
Tilojen esteettömyyskartoitus aistit huomioiden	1
Viivi	1
WRI	1
Itsetehty tarkistuslista	1

Tutkimuksessa eniten käytetyksi itsearviointimenetelmäksi osoittautui OSA- itsearviointimenetelmä (n=11). Toiseksi eniten käytettiin vapaata itsearviointia(n=8). Kolmanneksi eniten käytettiin COPM-arviointi menetelmää, jota kertoi käyttävänsä seitsemän vastaajaa (katso taulukko 4).

TAULUKKO 4. Käytetyt itsearviointimenetelmät (n=29).

Itsearviointimenetelmä	Lukumäärä
OSA	11
Vapaa itsearviointi	8
COPM	7
ASTA	2
DASH	1
IPA	1
Selvästi eteenpäin- päivittäisten toimien arviointi	1
WRI	1

Vastausten perusteella mittaamisen menetelmistä käytetyin oli mittanauha(n=8)
(katso taulukko 5).

TAULUKKO 5. Käytetyt mittaamisen menetelmät (n=22).

Mittaamisen menetelmä	Lukumäärä
Mittanauha	8
MOHOST	2
Kuvaaminen	2
Vapaa mittaaminen	2
Tunnejana	1
AMPS	1
IPA	1
Kello	1
Kello/ timer	1

Kaikista ympäristön arviointimenetelmistä vastaajat käyttivät eniten havainnointia (=16). Toiseksi käytetyin menetelmä oli haastattelu, jota vastasi käyttävänsä kahdeksan vastaajaa (katso taulukko 6).

TAULUKKO 6. Ympäristön arvioinnissa eniten käytetyt menetelmät (n=28)

Ympäristön arviointimenetelmä	Lukumäärä
Havainnointi	16
Haastattelu	8
OSA	3
MOHOST	2
Mittaaminen	3
COPM	2
AMPS	1
M-Fun	1
SPM	1
Selvästi eteenpäin	1
ASTA	1

8.2 Ympäristön arviointiin liittyvät koulutukset ja niiden hyödyntäminen työssä

Kysymykseen vastanneista terapeuteista (n=29) neljä oli käynyt Housing Enablerin koulutuksessa. Kolme näin vastanneista kertoi myös hyödyntävänsä koulutusta työssään. Useat vastaajat kuitenkin ohittivat kysymyksen menetelmän hyödyntämisestä (katso taulukko 7).

TAULUKKO 7. Käydyt koulutukset ympäristön arviointiin liittyen ja niiden hyödyntäminen (n=29)

Koulutus	Lukumäärä	Hyödyntää	Ei hyödynnä
Housing Enabler	4	3	1
Paloturvallisuuskou- lutus	2	-	-
Nepsy- valmennus	2	-	-
Esteettömyyskartoi- tuskoulutus	2	2	-
Ympäristön esteettö- myys ja osallisuus yhteiskunnassa	1	1	-
M-Fun	1	-	-
Tartu toimeen	1	-	-
COPM	1	-	-
RIMS- koulutukset	1	1	-
Naviseq- koulutus	1	-	-
Niilo Mäki instituution tarkkaavaisuus häiri- öön liittyviä koulutuk- sia	1	1	-
Ralla	1	1	-
WRI	1	-	-
OSA	1	-	-
Invalidiliiton esteettö- myys- kurssi	1	1	-
AMPS	1	-	-
MOHOST	1	-	-
ASTA	1	-	1

8.3 Muita vastaajien esille tuomia asioita liittyen ympäristön arviointiin

Avoimeen kysymykseen mitä muuta ympäristön arviointiin liittyvää vastaajat haluavat kertoa vastasi 24 henkilöä. Vastaajista suurin osa viittasi vastauksessaan asiakaslähtöisyyteen, johon linkittyivät asiat muun muassa kotona jaksamisesta ja osallistumisen lisäämisestä ympäristön arvioinnin ja sen muokkaamisen avulla. Näin ollen koettiin, että arviointi on tärkeää tehdä yhdessä asiakkaan kanssa ja asiakkaalle merkityksellisessä ympäristössä. Vastauksissa kävi ilmi, että olisi tärkeää tunnistaa ympäristön vaikutusta toimintakykyyn, arvioimalla asiakasta eri ympäristöissä. Näin arvioimalla saataisiin esille toimintakykyä mahdollisesti edistäviä tai sitä rajoittavia tekijöitä. Vastaajat kokivat, että ympäristön arviointia olisi hyvä tehdä myös moniammatillisesti. Yhteistyö on kuitenkin vähäistä ja vastaajat kokivat, että kaikki ammattiryhmät eivät välttämättä tunnista ympäristön merkitystä toimintakyvylle. Lisäksi ympäristön arvioinnin yhdeksi haasteeksi vastauksissa nousi resursien puute, mikä koski ajan ja rahan puutetta.

8.4 Kehittämisen tarpeet ympäristön arvioinnissa

Kysymykseen mitä kehittämisen tarpeita toimintaterapeutit näkevät ympäristön arvioinnissa vastasi 29 terapeuttia. 15 vastaajaa viittasi standardoituun ympäristön arviointimenetelmään. Näistä viisi viittasi suoraan standardoituihin lasten ympäristön arviointimenetelmiin. Toiseksi vastatuimmaksi teemaksi nousi tietoisuus ympäristön arvioinnista kuudella vastauksella. Teemoista esille nousivat myös tietoisuus ympäristön arvioinnista ja toimintaterapia- koulutuksen tarjoamat ympäristön arviointitaidot (katso taulukko 8).

TAULUKKO 8. Vastaajien kehitystoiveet ympäristön arviointiin toimintaterapiassa (n=29)

Kehitystoiveet	Lukumäärä	Kehityskohteet
Standardoitu ympäristön arviointimenetelmä	10	<ul style="list-style-type: none"> Selkeys Tarkistuslista Yhtenäinen testistö Yhtenäisen testistön myötä tulosten kirjaamisen tueksi näyttöön perustuvia tuloksia Näyttöä muutoksista Terapian jatkon perustelu Asunnonmuutostyöhön suomenkielinen arviointimenetelmä Sosiaalisen ympäristön huomioiminen
Standardoitu ympäristön arviointimenetelmä lasten toimintaterapiaan	5	<ul style="list-style-type: none"> Arviointi menetelmien kehittäminen lapsille Itsearviointi menetelmän kehittäminen lapsille Aisti-, fyysisen ja sosiaalisen ympäristön merkitystä lapsen näkökulmasta Lapsille päiväkotiin ja kouluun arviointimenetelmä Vanhemmille ja opettajille ohjaustaidoista, rooleista ja ympäristön merkityksestä Perhe ympäristö
Tietoisuus ympäristön arvioinnista	6	<ul style="list-style-type: none"> Enemmän koulutuksia/kursseja Vinkkejä sosiaaliseen mediaan
Asiakaslähtöisyys	3	<ul style="list-style-type: none"> Kodin viihtyisyys, kodinomaisuus, psyykkisen hyvinvoinnin lisääntyminen Oma ympäristö
Toimintaterapia- koulutuksen tarjoamissa ympäristön arviointitaidoissa kehitettävää	2	<ul style="list-style-type: none"> Työelämässä odotetaan osaamista Toimintaterapeutin koulutukseen lisätä rakennustekniikan perusteita muutostekninen

9 TULOSTEN TARKASTELU JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksemme tarkoituksena oli selvittää, miten ympäristön arviointi toteutuu suomalaisten toimintaterapeuttien työssä ja millaisia kehittämistarpeita toimintaterapeutit näkevät ympäristön arvioinnissa. Lisäksi halusimme tutkimuksessamme kartoittaa, millaisia ympäristön arviointiin liittyviä koulutuksia toimintaterapeutit toivoisivat saavansa. Aineisto kerättiin sähköisesti toteutetulla kyselylomakkeella, johon vastasi yhteensä 34 toimintaterapeuttia.

9.1 Tutkimuksen vastaajarakenne

Tutkimuksemme vastaajajoukko työskenteli kolmella eri sektorilla, julkisen ja yksityisen sektorin muodostaessa suurimman joukon vastaajista. Kyselymme tavoitti melko tasaisesti eri mittaisen työkokemuksen omaavia toimintaterapeutteja. Vastaajien työkokemus vaihteli alle viidestä vuodesta yli 15 vuoteen. Vastaajat työskentelivät monipuolisesti lasten, nuorten, työikäisten aikuisten ja ikääntyneiden aikuisten kanssa. Suurin osa vastaajista työskenteli kuitenkin työikäisten- tai ikääntyneiden aikuisten parissa (65% ja 59%).

9.2 Ympäristön arviointi

Kyselymme vastaajat toteuttivat ympäristön arviointia vastausten perusteella eri ympäristöissä. Huomion arvoista on, että ympäristön arviointi painottui selkeästi fyysisen ympäristön arviointiin. Vastaajista 31 kertoi arvioivansa ympäristöä asiakkaan kotona. Seuraavaksi suurimmat määrät esiintyivät vastaanotto-/terapiatiloissa ja kodin lähiympäristössä. Kyselyyn vastanneista ainoastaan yksi henkilö vastasi arvioivansa asiakkaan verkkoympäristöä. Tästä voidaan päätellä, että ympäristön arviointi toimintaterapiassa tapahtuu asiakkaalle merkityksellisessä ympäristössä. Hyvät arviointikäytännöt suomalaisessa toimintaterapiassa (2014) painottaa, että toimintaterapia-arvioinnissa ollaan kiinnostuneita asiakkaan merkityksellisestä ja tarkoituksenmukaisesta toiminnasta asiakkaalle merkityksellisessä ympäristössä. Tämä myös siksi, että terapian vaikuttavuus on todettu tehokkaimmaksi asiakkaalle merkityksellisessä ympäristössä. Yllättävää tutkimuksessa oli se, että vain yksi vastaajista kertoi arvioivansa asiakasta verkkoympäristössään. American Occupational Therapy Association: in (2017, 28) mukaan ympäristön virtuaalinen konteksti on kuitenkin oleelli-

nen osa sosiaalisiin toimintoihin osallistumisessa ja IADL-toiminnoissa. Johtopäätöksenä voidaan kin pitää sitä, että tietoisuus verkkoympäristön arvioinnista ei ole vielä tarpeellisella tasolla, eikä sitä tehdä tarpeeksi usein verraten verkossa toteutettavien tehtävien ja harrasteiden määrään.

Tutkimuksen tulosten mukaan ympäristön arviointi painottui vastaajien työssä useimmiten fyysisen ympäristön arviointiin. Vastausten mukaan fyysisestä ympäristöstä arvioidaan eniten kotia. Toiseksi eniten siitä arvioidaan esteettömyyttä erilaisissa toimintaympäristöissä. Kodin esteettömyyden arvioinnin merkityksellisyyttä tukee Ruotsissa ja Saksassa toteutettu tutkimus, jonka mukaan esteellinen ympäristö vaikuttaakin heikentävästi iäkkäiden ihmisten päivittäisistä toiminnoista suoriutumiseen. Tämän takia ikääntyneet ovat riippuvaisempia avusta ja kotihoitoon palveluista. Tutkimuksen tulokset osoittavat että, kodin esteettömyys ja sitä tukevat poliittiset päätökset tukisivat ikääntyneiden suoriutumista päivittäisissä toiminnoissa. Näin olisi mahdollista vähentää tarvetta ikääntyneiden kotipalveluille ja näin yhteiskunta säästäisi kotipalveluiden aiheuttamissa kuluissa. (Slaug, Chiatti, Oswald, Kaspar & Schmidt 2017, viitattu 11.9.2019.) Vastausten perusteella fyysisen ympäristön arvioinnin merkitys on tunnistettu toimintaterapiassa. Lisäksi ympäristön arviointia suoritetaan asiakkaalle merkityksellisessä ympäristössä.

Kodin arvioinnissa huomionarvoista on myös kodin turvallisuuden arvioiminen. Kodin turvallisuuden arvioinnin tärkeys toimintaterapiassa korostuu myös Johnstonin, Barrasin ja Grimmer-Somersin (2010,1333–1334, 1338) tekemässä tutkimuksessa, jossa tutkittiin toimintaterapian vaikutusta juuri leikkauksessa olleiden asiakkaiden kaatumistapauksiin. Tutkimuksessa kävi selkeästi ilmi, että kodin arviointi vähentää kaatumisenriskiä kohderyhmässä. Tutkimus osoittaa kodin arvioinnin tärkeyden kaatumisten aiheuttamien tapaturmien ennaltaehkäisyssä juuri leikattujen potilaiden toimintaterapiassa.

Arvioinnin kohteet ovat siis yleisesti melko konkreettisia. Myös sosiaalisen ympäristön arviointi koettiin tärkeäksi. Vastaajista 18 kertoi arvioivansa asiakkaan sosiaalista ympäristöä. Sosiaalisten ympäristöjen arvioinnista eniten esille nousivat ryhmässä toimimisen ja ihmissuhteiden arviointi. Sosiaalisen ympäristön vaikutusta ihmisen toimintakykyyn voidaan arvioida esimerkiksi REIS (The Residential Environment Impact Survey) menetelmällä, mikä perustuu inhimillisen toiminnan malliin ja se on yhteisöllisen asumisen arvioinnin väline, minkä avulla arvioidaan ympäristön vaikutusta

ihmisen toimintakykyyn. REIS: n avulla arvioidaan fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen ympäristön osa-alueita, jotka vaativat mahdollisesti muutosta, jotta ne tukisivat asukkaiden elämänlaatua ja toiminnallista osallistumista. REIS: n avulla saadaan esille myös jo valmiina olevat toimintakykyä tukevat vahvuudet ja voimavarat. (Fisher, Kayhan, Arriagata & Less 2013, 5—8.)

9.3 Ympäristön arviointimenetelmät

Tutkimuksen tulosten mukaan ympäristön arvioinnissa käytettävistä havainnointimenetelmistä eniten käytetään vapaata havainnointia, jota kolmestakymmenestä vastaajasta 25 vastasi käyttävänsä. Toiseksi eniten käytettiin MOHOST- arviointimenetelmää, jota vastasi käyttävänsä ainoastaan viisi vastaajaa. Lisäksi MOHOSTISTA kerrottiin, että se on helppokäyttöinen ja sisältää sen, mikä terapeutin mielestä on tarpeellista. Johtopäätöksenä voidaan päätellä, että vakiintuneita strukturoituja ympäristön arviointiin käytettäviä havainnointimenetelmiä on vastaajien käytössä varsin vähän. Vapaata havainnointia ohjaavat toimintaterapian viitekehykset, kuten esimerkiksi kanadalainen toiminnallisuuden ja sitoutumisen malli. Moni vastaaja perusti havainnoinnin myös työkokemuksen tuomaan tietoon, joka ohjasi havainnoimaan tarkoituksenmukaisia asioita.

Toimintaterapeuttien eniten käyttämä ympäristön haastattelun arviointimenetelmä oli vapaa haastattelu, jota kertoi käyttävänsä kaksikymmentä vastaajaa. Tutkimuksen perusteella vastaajilla ei joko ole käytössään sopivia haastattelu menetelmiä tai sopivia menetelmiä asiakkaiden tarpeisiin. Lisäksi vastauksista kävi ilmi, että vastaajat eivät tienneet sopivia menetelmiä ympäristön arvioinnin toteuttamiseen. Toiseksi käytetyin haastattelu menetelmä on Canadian Occupational Performance Measure (COPM). COPM suosiota selittää sen asiakaslähtöisyys sekä COPM- haastattelun uusittavuus. Kun COPM- haastattelu uusitaan, sen avulla voidaan vertailla asiakkaan suoriutumisen ja toiminnan tyytyväisyyden muutosta. Huomionarvoista on kuitenkin, että COPM- menetelmä ei ole ympäristön arviointimenetelmä, vaan toiminnallisuuden itsearviointimenetelmä, jonka tarkoituksena on arvioida asiakkaan omaa kokemusta päivittäisen elämän toiminnoista suoriutumista. (Law ym. 2005, 9-11.) Kolmanneksi käytetyin haastattelu menetelmä on päivittäisen asumisen toimintoja arvioiva lomakkeisto, eli ASTA. ASTA- lomakkeistoa käytetään, koska se soveltuu suurimmalle osalle toimintaterapian asiakkaista. ASTA- lomakkeisto sopii erityisesti kodin sisätilojen arviointiin. (Asumispalvelusäätiö ASPA 2010, viitattu 19.9.2019.)

Asta- lomakkeiston psykometrisia ominaisuuksia ei kuitenkaan ole testattu, eli arviointimenetelmän luotettavuudesta (reliabiliteetti) tai pätevydestä (validiteetti) ympäristön arviointimenetelmänä emme löytäneet tutkittua tietoa. Arviointimenetelmän luotettavuus ja pätevyys on tärkeää arvioinnissa, koska arviointimenetelmän reliabiliteetti kertoo menetelmän toistettavuudesta eli antaako arviointimenetelmä arvioijan vaihtuessa toistuvasti johdonmukaisia tuloksia. Reliabiliteetti on kohtuullisen helppo määritellä. Sitä arvioidaan yleensä toistuvien arviointien korrelointina (testikertojen välinen toistettavuus) ja useiden arvioijien (arvioijien välinen toistettavuus eli Interrater Reliability) tai siihen liittyvän sisällön (sisäinen yhtenevyys eli Internal Reliability) välillä. Toistuvat virheelliset tulokset kertovat arviointimenetelmän huonosta reliabiliteetista. (Bear-Lehman, Chippendale & Albert 2016, 76.)

Arviointimenetelmän pätevyys eli validiteetti puolestaan kertoo, kuinka hyvin arviointimenetelmä mittaa sitä ilmiötä, jota sen on tarkoitus mitata. Arviointimenetelmä on pätevä, mikäli se mittaa haluttua asiaa. Pätevyys jaetaan sisäiseen- ja rakennevaliditeettiin, joista rakennevaliditeetti kertoo, ovatko tulokset yhteneviä mitattavan asian kanssa. Sisäinen pätevyys puolestaan tarkoittaa, että menetelmä sisältää tarpeellisen määrän indikaattoreita asiasta, jota mitataan. (Bear-Lehman, Chippendale & Albert 2016, 76.) Sekä haastattelu-, että havainnointimenetelmissä yksi vastaaja kertoi käyttävänsä itsetehtyjä tarkastuslistoja ympäristön arvioinnissa. Kanelisto ym. (2012, 3–6) varoittaa kuitenkin artikkelissaan tällaisten itsetehtyjen listojen ja vapaasti käännettyjen menetelmien käytöstä. On mahdollista, että suomennosprosessissa menetelmän validiteetti ja rakenne saattavat kadota. Arviointimenetelmät tulisikin kääntää pätevällä tavalla ja niiden toimivuutta tulisi tutkia suomalaisilla asiakkaila. Pelkkä lomakkeiden ja käsikirjan kääntäminen ei riitä, vaan arviointimenetelmän käyttöön ottamisessa on otettava huomioon myös suomalainen kulttuuri, koska menetelmiä on testattu eri kulttuureissa asuvien asiakkaiden kanssa. Tutkimuksen johtopäätöksenä kävi ilmi, että toimintaterapeuteilla ei ole käytössään tarpeeksi päteviä ja luotettavia suomen kielisiä ympäristön arviointimenetelmiä. Useat toimintaterapeutit toivatkin esille, että toivoisivat uusia suomen kielisiä ja strukturoituja menetelmiä ympäristön arviointiin. Toimintaterapeutit toivoivat, että käyttöön saataisiin yhtenäisiä ympäristön arviointimenetelmiä ja niistä tiedotettaisiin tehokkaasti toimintaterapeuteille. Useissa vastauksissa kävi ilmi, että tietoisuus ympäristön arviointivälineistä ei ollut toimintaterapeuttien toivomalla tasolla.

Itsearviointimenetelmistä erottui selkeästi OSA- itsearviointimenetelmä. Vastaajista 11 kertoi käyttävänsä OSA- itsearvioinnin ympäristö- osiota asiakkaan ympäristön arvioinnin tukena. OSA- arvi-

oointimenetelmä on toimintamahdollisuuksien itsearviointimenetelmä (ks. taulukko 1). Vaikka menetelmä ei suoranaisesti ole ympäristön arviointimenetelmä, sen käyttämistä tukee sen luotettavuus ja pätevyys. OSA- arviointimenetelmästä on tehty lukuisia kansainvälisiä tutkimuksia, jotka osoittavat arviointimenetelmän olevan luotettava ja pätevä toiminnallisen pätevyyden sekä arvojen arvioinnissa. Nykyisestä OSA- arviointimenetelmästä on kuitenkin laajempien muutostarpeiden vuoksi poistettu ympäristöä arvioivat osa-alueet, mutta OSA- arviointimenetelmään on kehitteillä uusi ympäristöä arvioiva mittari (Baron, Kielhofner, Lyenger, Goldhammer & Wolenski 2007, 15—16.) Myös itsearvioinnissa käytettiin runsaasti vapaata toimintaterapian viitekehyksiin perustuvaa itsearviointia, jota kertoi käyttävänsä 8 vastaajaa ja COPM- arviointimenetelmää, jota käytti seitsemän vastaajaa. Vastaajat kertoivat perustavansa vapaata itsearviointia toimintaterapian viitekehyksiin. Vastauksissa ei kuitenkaan tarkennettu mihin viitekehyksiin itsearviointia perustettiin.

Tutkimuksen mukaan ympäristön arvioinnissa eniten käytetyksi mittaamisen välineeksi osoittautui mittanauha, jota 8/22 henkilöä vastasi käyttävänsä. Mittanauhaa käytettiin muun muassa ympäristön esteiden, kulkureittien, korkeuksien ja välimatkojen mittaamiseen, sekä ympäristön mahdollisten muutostöiden suunnittelua varten. Seuraavaksi suosituimmat välineet olivat kuvaaminen, vapaa mittaaminen ja MOHOST, kaikki keräten kaksi vastausta. Toimintaterapeuteilla on käytössään laaja valikoima erilaisia menetelmiä, joilla he voivat arvioida ympäristöä ja sen erilaisia tekijöitä. Etenkin ympäristön fyysiset osatekijät ovat mitattavissa. Tällaisia ympäristön ominaisuuksia voivat olla esimerkiksi huonekalut, kynnykset, oviaukkojen leveydet ja kulmat. (Hagedorn 2000, 145.) Ympäristön arvioinnissa eniten käytetyt arviointimenetelmät olivat havainnointi ja haastattelu. Kyselyn vastaajista 16/28 vastasi käyttävänsä eniten havainnointia ja 8/28 vastasi käyttävänsä eniten haastattelua.

9.4 Ympäristön arviointiin liittyvät koulutukset ja niiden hyödyntäminen työssä

Neljä toimintaterapeuttia vastasi käyneensä Housing Enabler- menetelmäkoulutuksessa. Kolmen neljästä vastaajasta kertoi käyttävänsä menetelmää nykyisessä työssään. Muuten vastaukset koulutuksista painottuivat enemmän turvallisuuteen liittyviin koulutuksiin tai koulutuksiin, jotka eivät varsinaisesti liittyneet ympäristön arviointiin. Koulutuksia ja tiedotusta ympäristön arviointiin liittyvistä koulutuksista toivottiinkin lisää. Lisäksi toimintaterapian peruskoulutukseen toivottiin lisää ra-

kentamiseen ja uudisrakentamiseen liittyvää koulutusta. Kyseistä koulutusta voisi tarjota esimerkiksi edellä mainittu Housing Enabler- menetelmäkoulutus, joka on ensimmäinen asumista koskevan fyysisen ympäristön arvioinnin ja seurannan menetelmä Suomessa. (Heimovaara-Kotonen 2010a, 26–27.) Suomennettu käsikirja perustuu Suomen rakennuslainsäädännön ja tarkemmin sen sisältämiin F-, G-, ja RT- kortteihin. Rakennuslainsäädännön lisäksi pohjana on toiminut Rakennustietosäätiön ”Esteetön rakennus ja ympäristö. Turvallinen tapa toimia ja liikkua.” -suunniteluopas. Pohjoismaisen yhteistyön tuloksena syntyi lopputulos, jonka muutosten johdosta suomenkielisen käsikirjan nimenä käytetään Nordic Housing Enabler eli Pohjoismainen Housing Enabler- arviointiväline. (Iwarsson & Slaug 2008, 5.) Tutkimuksessa siis selvisi, että toimintaterapeutit ovat käyneet ympäristön arviointiin liittyvissä koulutuksissa varsin vähän. Huomioitavaa kuitenkin on, että kolme neljästä Housing Enabler- menetelmä koulutuksen käynyttä terapeuttia käyttää menetelmää työssään.

9.5 Muita vastaajien esille tuomia asioita liittyen ympäristön arviointiin

Tärkeimpinä asioina ympäristön arvioinnista vastaajat nimesivät asiakaslähtöisyyden. Kun terapeutti arvioi ympäristöä asiakaslähtöisestä näkökulmasta, huomioitavia asioita ovat kotona jaksaminen, osallistumisen lisääminen ja turvallinen osallistuminen. Yhdessä tärkeäksi tekijäksi nousi myös se, että arviointia tehdään yhdessä asiakkaan ja hänen omaistensa kanssa. Asiakaslähtöisestä näkökulmasta tarkasteltuna on tärkeää, että ympäristö on asiakkaalle merkityksellinen. Tutkimuksen perusteella toimintaterapeutit arvioivat ympäristöä asiakaslähtöisesti. Asiakaslähtöisessä arvioinnissa huomioidaan asiakkaalle merkityksellinen ympäristö monipuolisesti. Vastaajien mielestä toiminnallisuuden ongelmien tunnistaminen eri ympäristöissä on tärkeää, koska asiakkaan toimintakyky voi vaihdella suurestikin ympäristöstä riippuen. Hagedorn (2000, 62) korostaa, että asiakasta tulee arvioida hänen omassa ympäristössään, kulttuurissaan sekä toiminnossaan. Näin on mahdollista tunnistaa asiakkaan toimintakyvyn rajoitukset asiakkaalle merkityksellisissä toiminnoissa. Keskeistä on myös tiedostaa, että asiakaslähtöisessä arviointiprosessissa asiakas tulee nähdä yhteistyökumppanina. Forsyth (2017, 180) korostaa, että arvioinnin toteuttaminen asiakaslähtöisillä menetelmillä on ensiarvoisen tärkeää ja asiakaslähtöisten menetelmien käyttäminen mahdollistaa myös asiakkaan osallisuuden arviointiprosessissa.

Resurssien vähäisyys heijastui vastauksissa myös osittain moniammatillisen ympäristön arvioinnin haitaksi. Resurssien vähäisyyden vuoksi yhteistyö muiden ammattiryhmien kanssa on vähäistä,

vaikka se koettiin myös tärkeäksi osa-alueeksi ympäristön arvioinnissa. Moniammatillista arviointia myös vaikeuttaa vastaajien mielestä se, että kaikki ammattiryhmät eivät välttämättä tunnista ympäristön merkitystä asiakkaiden toimintakyvyn näkökulmasta.

9.6 Ympäristön arvioinnin kehittämisen tarpeet

Tärkeimmäksi kehityskohteeksi tutkimuksessa nousi toive standardoidusta suomenkielisestä ympäristön arviointimenetelmästä. Menetelmän mukana toivottiin yhtenäisiä testistöjä ja tarkistuslistoja, joiden avulla saataisiin näyttöön perustuvaa tietoa raportoinnin tueksi. Tällaisen tarkastuslistan voisi tarjota ympäristön arviointimenetelmät kappaleessa esitelty Housing Enabler Screening tool- arviointimenetelmä. Myös toimintaterapian vaikuttavuudesta saataisiin näin näyttöä, jota voitaisiin käyttää suositeltaessa esimerkiksi jatkoa asiakkaan toimintaterapialle. Kuntoutuksen kentällä arviointimenetelmien yhtenäistämistarve onkin ollut laajalti esillä viimeisten vuosien aikana (ks. Hyvät arviointikäytännöt suomalaisessa toimintaterapiassa 2014, 5—6.) Tarpeeseen on reagoitu ja tuloksena on syntynyt yhteisiin käytäntöihin pyrkiviä hankkeita. Tästä hyvänä esimerkkinä toimii TOIMIA-tietokanta.

Myös suomenkielistä menetelmää asunnonmuutostöiden tarpeellisuutta arvioimaan toivottiin. Asunnonmuutostöiden arviointiin onkin olemassa suomennettu arviointimenetelmä Housing Enabler. Housing Enabler on fyysisen ympäristön esteettömyyden arviointiväline. Sen arvioinnin tulokset antavat tärkeää tietoa joistakin syistä, miksi henkilön toiminta on rajoittunutta ja miksi hänen osallistumisensa yhteiskunnan toimintaan ei ole täysipainoista (Iwarsson 2008, 5—18). Yksilötasolla Housing Enableria voidaan käyttää ohjeistuksiin ja sääntöihin perustuvana tarkistuslistana. Saatu tulos antaa yksityiskohtaisen lähtökohdan ja perustan, kun keskustellaan asunnonmuutostöistä tai uuteen asuntoon muuttamisesta. Housing Enableria voidaan käyttää esteettömyyden kartoittamiseen ryhmätasolla esimerkiksi asuntoalueella tai kunnassa. Kuten yksilötasollakin arviointiväline mahdollistaa myös yksityiskohtaisen ympäristösuunnitteluohjeisiin ja -sääntöihin perustuvan analyysin, joihin täytyy eri ryhmien osalta puuttua pikaisesti. Analyysituloksia voidaan käyttää resurssien priorisoimisessa ja perusteluna esimerkiksi entistä tehokkaammin toteutetuissa esteettömissä korjausrakentamiskäytöksissä. (Iwarsson 2008, 25—26.)

Housing Enabler- menetelmän käyttämistä ympäristön arvioinnissa tukee myös menetelmän luotettavuus ja pätevyys. Ruotsissa toteutettiin 1990 luvun alussa tutkimus, jossa testattiin Housing Enabler- menetelmän luotettavuutta. Tutkimukseen osallistui 77 toimintaterapeuttia. Tutkimustulokset osoittivat, että Housing Enabler- menetelmä on hyvin luotettava tai jopa erittäin luotettava. Tutkimuksen kestäessä tehtiin edelleen ohjeistusten sekä määritelmien tarkennusta, joka lisäsi menetelmän validiteettia edelleen. Nordic Housing Enabler- tutkimuksessa tulokset osoittivat menetelmän olevat riittävän luotettava käytännön työhön. (Helle, Nygren, Slaug, Brandt, Pikkarainen, Hansen, Petursdottir & Iwarsson 2014, 71).

Vastaajat toivoivat myös standardoitua ympäristöarviointimenetelmää lapsille. Eritoten ympäristön arviointiin liittyvää itsearviointimenetelmää lapsille, hänen läheisilleen ja lapsen kanssa työskenteleville ammattilaisille toivottiin. Useampi vastaaja toivoi myös arviointimenetelmää perheympäristön arvioimiseen sekä päiväkotia ja kouluympäristön arvioimiseen. Miller Function & Participation Scales (M-FUN) arviointimenetelmällä voidaan arvioida lapsen suoriutumista kotona sekä koulussa. Arviointimenetelmään sisältyvät vanhemmille sekä opettajille omat tarkistuslistat, mitkä antavat tietoa lapsen käytöksestä koti- ja kouluympäristössä. (Miller 2006, 1—2.) Koulu- ja päiväkotiympäristön arvioinnissa tärkeäksi koettiin lapsen sosiaalisen ympäristön arviointi ja myös tähän toivottiin suomenkielistä standardoitua arviointimenetelmää. Myös Inhimillisen toiminnan mallin SSI arviointimenetelmä mahdollistaa kouluympäristön arvioimista standardoidulla ja luotettavalla arviointimenetelmällä. SSI- Arviointimenetelmä on haastattelumenetelmä, joka arvioi oppilaan vuorovaikutusta fyysisen ja sosiaalisen ympäristön kanssa koulussa. (Hemmingsson ym. 2017, 284—285).

Kuten jo edellisissä vastauksissa on käynyt ilmi, tietoisuus ympäristön arvioinnista ei vastaajien mielestä ole tarvittavalla tasolla. Toimintaterapeutit toivoivatkin lisää koulutuksia ympäristön arviointiin liittyen. Myös aiempaa näkyvämpää tiedotusta koulutuksista toivottiin esimerkiksi sosiaalisen median välityksellä. Vastaajat toivoivatkin vinkkejä ympäristön arviointiin sosiaaliseen mediaan. Tutkimuksen perusteella myös toimintaterapeutin koulutukseen toivottaisiin laajempaa ympäristön arviointiin liittyvää opetusta, koska työelämässä toimintaterapeuteilta odotetaan ja edellytetään osaamista ympäristöarvioinnissa.

10 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS

Mittarin tai tutkimusmenetelmän kyky mitata sitä, mitä tutkimuksessa on tarkoitus mitata, tarkoittaa tutkimuksen pätevyyttä eli validiutta. Jo tutkimuksen suunnittelussa tulee huomioida validius, eli se, että tutkimuksen kaikissa osavaiheissa on suunniteltu tarkasti ja pohdittu, että vastaako tutkimus tutkimusongelmaan. Tutkimuksen kokonaisluotettavuudella tarkoitetaan pätevyyden ja luotettavuuden muodostamaa tulosta. Hyvä kokonaisluotettavuus saadaan, kun tutkittu otos vastaa perusjoukkoa ja vastauksissa on vähän satunnaisuutta. Tutkimuksen tulosta voi heikentää tutkijan ja vastaajan väärin ymmärrykset. (Vilka 2005, 161—162.) Validiteetti voidaan jakaa ulkoiseen- ja sisältövaliditeettiin. Kun tutkimuksen mittaukset vastaavat teoriaosan käsitteitä, puhutaan sisältyövaliditeetista. Tällöin tutkimuksessa mitataan juuri oikeaa asiaa. Ulkoisesti validissa tutkimuksessa tutkimustulokset voidaan tulkita samalla tavalla, vaikka tutkijat vaihtuisivat. Lisäksi ulkoinen validius tarkoittaa tutkimustulosten yleistettävyyttä. (Heikkilä 2008, 186—187.)

Tutkimuksen alussa määrittelimme tutkimusongelmat, joihin halusimme vastauksia. Tutkimusongelmista ja teoreettisesta viitekehystä muodostui runko kysymyslomakkeelle (Liite 2). Tutkimuslomaketta suunniteltaessa palasimme toistuvasti tutkimusongelmaan ja mietimme kysymyksiä, jotka antaisivat vastauksia tutkimusongelmiin. Lisäksi koekäytimme kysymyslomakkeen työtä ohjaavilla opettajilla useaan otteeseen. Tuloksia analysoidessamme huomasimme, että yhden kysymyksen kohdalla osa vastaajista oli ymmärtänyt asian eri tavalla kuin tarkoitimme. Kysyimme ”Mitä edellä mainitsemistasi menetelmistä (kysymykset 6-9) käytät ympäristön arvioinnissa eniten?” Halusimme tietää kysymyksiin 6-9 vastattuja menetelmiä, mutta jotkut vastaajat ymmärsivät, että vastata täytyy joku kysymyksistä 6-9. Jätimme selvästi väärin ymmärretyt vastaukset analysoimatta.

Reliabiliteetti eli tutkimuksen tarkkuus ja toistettavuus tarkoittaa sitä että, mikäli tutkimus toistetaan, tulee saada täsmälleen sama tulos, riippumatta tutkijasta. Tällöin tutkimus on luotettava ajasta, paikasta ja tekijästä riippumatta. Tutkimuksessa voi sattua satunnaisvirheitä. Tällä tarkoitetaan sitä, jos virheitä sattuu tietoa kerätessä, syötettäessä, käsiteltäessä sekä tulosten tulkinnessa. Tiedon keruu vaiheessa virheitä voi aiheuttaa väärinkäsitykset tutkittavan ja tutkijan välillä. Tulokset väärentyvät, mikäli vastaaja ajattelee eri tavalla kuin tutkija. Näiden virheitä aiheuttavien tekijöiden vuoksi tutkijan tulisi olla tarkka ja kriittinen tutkimuksen eri vaiheissa. (Heikkilä 2008, 29—31.) Pyrimme välttämään satunnaisvirheet siten, että tulkitsimme vastaukset useaan kertaan. Tällä tavoin

havaitimme huolimattomuusvirheet, mikäli niitä oli syntynyt, vastauksia käsiteltäessä ja siirrettäessä eri tiedostojen ja ohjelmien välillä.

Tutkimuksen luotettavuuden kannalta tärkeää on tutkijan objektiivisuus. Tämä tarkoittaa sitä, että tutkimuksen tulos ei riipu tutkijasta. Tutkija ei saa antaa omien mielipiteiden ja vakaumusten vaikuttaa tutkimustulokseen. (Heikkilä 2008, 29—31.) Ennen tutkimusta emme olleet muodostaneet vahvoja mielipiteitä tai asenteita mitään menetelmää tai ympäristön arviointiin liittyvää teoriaa kohtaan, vaan tietämyksemme kasvoi työtä tehdessämme. Työn toteutuksen aikana pyrimme suhtautumaan tietoisesti objektiivisesti sekä saamiemme tulosten analysointiin, että teoreettisen pohjan muodostamiseen.

11 POHDINTA

Tutkimuksemme aihe oli ajankohtainen ja mielenkiintoinen. Aiheesta ei ole vielä vastaavia tutkimuksia Suomessa tehty, joten toivomme sen olevan myös hyödyllinen toimintaterapia ammatin ja koulutuksen kehittämisen kannalta. Lisäksi uskomme tutkimuksemme herättävän mielenkiintoa erilaisiin ympäristön arviointiin liittyviin jatkotutkimuksiin. Tieto tutkimuksen tarpeellisuudesta nousi esiin tehdessämme yhteistyötä opinnäytetyötä ohjaavien opettajien kanssa.

Kuten tutkimuksen aiemmissa vaiheissa käy ilmi, ympäristön arviointi on erittäin ajankohtainen ja tärkeä aihe niin toimintaterapiassa, kuin myös yhteiskunnallisella tasolla. Väestön ikääntyminen pakottaa kuntoutuksen ammattilaisia löytämään keinoja, joiden avulla ikääntyneet pystyisivät suoriutumaan kotona mahdollisimman pitkään. Toimintaterapeuttien ammatillinen osaaminen nouseekin tässä tärkeään rooliin. Toimintakyvyn ja ympäristön arvioinnin ammattilaisina toimintaterapeutit voivat tulevaisuudessa olla tärkeä osa kehitystä, jolla ikääntyneiden suoriutumista omassa merkityksellisessä ympäristössä voidaan edistää. Näin pystytään myös ehkäisemään laitoshoidosta aiheutuvia kuluja yhteiskunnallisella tasolla. On myös muistettava, että suoriutuminen itselle merkityksellisessä ympäristössä parantaa elämänlaatua oleellisesti niin ikäihmisillä, kuin myös ihmisillä, joilla on erilaisia toimintakyvyn rajoitteita. (ks. Johdanto).

Toimintaterapeuteilla on ympäristön arvioinnin osalta hieno mahdollisuus erottua ammatillisella osaamisellaan niin muutosrakentamisen, kuin uudisrakentamisenkin osalta. Uudisrakentamisessa kiinnitetään entistä enemmän huomiota ympäristön esteettömyyteen ja saavutettavuuteen. Olisiko toimintaterapeuttien osaamiselle tarvetta myös uudisrakentamisen osalla? Kokeneet ympäristön arviointia tehneet toimintaterapeutit voisivat tunnistaa esteettömyyteen ja saavutettavuuteen liittyviä ongelmia jo rakennusvaiheessa ja ennaltaehkäistä näin muutostöiden aiheuttamia kuluja sekä ympäristön esteiden kansalaisille aiheuttamia haittoja. Toimintaterapeuteilla olisi työnsä tukena päteviä ja tutkittuun tietoon perustuvia ympäristön arviointimenetelmiä, kuten Housing Enabler, joilla perustella työtänsä. Ammattitaitonsa puolesta toimintaterapeuteista voisikin olla hyötyä erilaisissa rakennusyrityksissä, etenkin rakennusten suunnitteluvaiheessa.

Kyselyyn vastasi määräaikaan mennessä tutkimuksen toteuttamiseksi tarpeeksi kattava joukko toimintaterapeutteja. Suurempi vastaajamäärä olisi kuitenkin parantanut tutkimuksen luotettavuutta

ja sen yleistettävyyttä. Useat kyselyyn vastanneet kertoivat omista käytännöistään ja kokemuksistaan, mikä helpotti aineiston analysointia ja teki siitä hieman vaivattomampaa. Kyselyyn vastaamiseen käytettiin keskimäärin 12.35 minuuttia, joka sopi hyvin saatekirjeessä lupaamaamme korkeintaan 15 minuuttiin. Suurin osa kyselyn kysymyksistä oli avoimia kysymyksiä. Tällä tavoin kysymyksen asettelu ei aseta rajoja tietyllä tavalla vastaamiselle, vaan antaa vastaajalle mahdollisuuden tulkita kysymykset omalla tavallaan. Tutkimuksen kannalta tärkeää oli se, että saimme laajoja vastauksia sekä perusteluja niille. Huono puoli taas se, että vastauksia oli hieman haastava jäsentää ja kategorisoida keskenään. Tämä myös rajasi tulosten analysoinnin mahdollisuuksia muun muassa ristiintaulukoinnin osalta. Useampien monivalintakysymysten esittäminen olisi siis mahdollistanut luotettavan ristiintaulukoinnin, sekä mahdollisesti helpottanut tulosten analysointia.

Ympäristön arviointiin liittyvää toimintaterapian kirjallisuutta oli kohtuullisen helppoa löytää. Huomion arvoista kuitenkin oli, että kirjallisuus ympäristön arvioinnista painottui fyysisen ympäristön arviointiin. Olisikin toivottavaa, että ympäristön arvioinnin käsitteitä ja sen moninaisuutta painotettaisiin toimintaterapiassa, sillä toimintakyvyn arvioinnissa ympäristön arviointi on olennaisen tärkeää. Sosiaalisen ja kulttuurisen ympäristön sekä niihin kuuluvien kontekstien huomioiminen ja arvioiminen on toimintaterapiassa yhtä keskeistä, kuin fyysisen ympäristön arviointi. Aiheeseen liittyvää suomenkielistä kirjallisuutta tai tutkimuksia ei kuitenkaan juurikaan löytynyt. Myös ympäristön arviointiin liittyvä tutkimustieto painottui selkeästi fyysisen ympäristön arviointiin, josta kirjallisuutta löytyi runsaasti.

Tutkimuksen tulosten perusteella ympäristön arviointi pohjautuu pitkälti fyysisen ympäristön arviointiin. Tuloksia analysoitaessa olemmekin pohtineet, että arvioidaanko ympäristöä riittävän monipuolisesti, huomioiden esimerkiksi sosiaalinen ja kulttuurinen ympäristö. Samalla nosti esiin kysymyksen siitä, että onko suomalaisille toimintaterapeuteille tarjolla näyttöön perustuvia ja luotettavia ympäristön arviointimenetelmiä, jotka huomioivat ympäristön monimuotoisuuden. Onko mahdollista, että ympäristön moninaisuuden tunnistaminen arviointityössä ei ole toimintaterapiassa vielä välttämättä tarpeellisella tasolla. Johtopäätöstä tukee myös se, että useat toimintaterapeutit toivat esiin tutkimuksessa, että heillä ei ole käytössä luotettavia ympäristön arviointimenetelmiä, vaan he pohjustavat tekemäänsä ympäristön arviointia työkokemukseen tai toimintaterapian viitekehyksiin. Lisäksi tutkimuksessa yllättävää oli esiin tullut tieto siitä, että toimintaterapeuttien tietoisuus ympäristön arvioinnista ja siihen tarkoitetuista menetelmistä ei ole sillä tasolla millä suurin osa tutkimuk-

seen osallistuvista toivoisi sen olevan. Tiedottamisessa ja ympäristöarviointiin liittyvässä koulutuksessa olisikin selvästi vielä kehitettävää. Toivommekin, että tutkimuksestamme olisi hyötyä juuri ympäristön arviointiin liittyvän koulutuksen ja tiedotuksen kehitystyössä.

11.1 Eettisyys

Kyselytutkimus sisältää eettisiä asioita, joita tulee huomioida tutkimusta tehtäessä. Tutkimuksen tärkeimpiä asioita on suojata vastaajien henkilöllisyys. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa tulokset kirjataan niin, että vastaaja ei voi yhdistää tuloksiin. Täten säilytetään lupaus siitä, että tutkimus on luotettava eikä vastaajan tietoja käytetä väärin. (Vilkkä 2007, 164.) Tämä tutkimus on toteutettu siten, että vastaajien henkilöllisyys ei missään vaiheessa käy ilmi tutkimuksen tekijöille. Lisäksi tutkimuksen tulokset analysoitiin ja esitettiin sellaisessa muodossa, että yksittäisen vastaajan henkilöllisyyden paljastumiselle ei ole vaaraa. Tutkimukseen liittyvät vastauslomakkeet poistettiin Webropol- ohjelmasta tuloksien analysoinnin ja tutkimusraportin valmistumisen jälkeen. Näin ollen vaaraa tutkimukseen osallistuneiden henkilöllisyyden selviämiseen tutkimuksen jälkeen ei ole olemassa.

Mäkinen 2006 (92—95) kertoo tekstissään, että kysymyslomakkeen kysymykset asetetaan siten, että ne eivät ole johdattelevia. Tämä tukee kysymyslomakkeen eettisyyttä ja näin vastauksista saadaan mahdollisimman luotettavia. Kyselyn vaivattomuus helpottaa vastaamista ja parantaa näin myös kyselyyn osallistuneiden prosenttia. Tutkimukseen liittyvät kyselyt eivät saa aiheuttaa ylimääräisiä rahallisia kustannuksia vastaajille, koska jo vastatessaan kysymyslomakkeeseen vastaaja käyttää omaa aikaansa tutkimuksen käyttöön. On tärkeää, että tutkimuksen vastaajilla on tiedossa mihin tutkimuksen tuloksia käytetään. Lisäksi kysymyslomake tulisi aina testata kriittisillä asiantuntevilla testaaajilla. Näin vältetään sellaisilta kysymyksiltä, jotka voivat olla johdattelevia.

Tässä tutkimuksessa käytetty kysymyslomake suunniteltiin huolellisesti ja testattiin useaan otteeseen opinnäytetyötä ohjaavilla opettajille, joilla on huomattava kokemus liittyen tutkittavaan ilmiöön ja jotka ovat kriittisiä kysymysten oikeudellisen suhteen. Testauksen avulla pystyimme karsimaan kysymyslomakkeesta johdattelevat ja liian yksiselitteiset kysymykset.

11.2 Oman työskentelyn tarkastelu

Kiinnostuksemme aiheeseen heräsi sen ajankohtaisuuden myötä; Ympäristön muokkaus ja siihen vaikuttaminen kiinnostivat meitä aiheina. Mielenkiintoamme lisäsi myös aiemmin tekemämme opintoihin liittyvä esteettömyyskartoitus sekä henkilökohtainen kiinnostuksemme ympäristön muokkamisesta esteettömämmäksi ja sen myötä paremmin saavutettavaksi. Saimme tutkimuksen aiheen opinnäytetyötämme ohjaavilta opettajilta, jotka suosittelivat sitä sen ainutlaatuisuuden ja ajankohtaisuuden vuoksi. Aiheesta ei siis aiemmin ole Suomalaista tutkimusta tehty, joka oli myös yksi valintakriteereistämme.

Ryhmätyöskentely on läpi opinnäytetyöprosessin ollut yksi työryhmämme vahvuuksista. Aikataulujen sopiminen on ollut joustavaa ja jokainen on noudattanut sovittuja aikatauluja sekä käytäntöjä. Lisäksi sitoutuminen itsenäiseen työskentelyyn ja tiedonhakuun on ollut alusta saakka kiitettävällä tasolla. Työskentelyä onkin leimannut tavoitteellisuus ja motivaatio saada työ valmiiksi itse asetettuun määräaikaan mennessä. Aikataulujen noudattamiseen haastetta on asettanut työryhmämme jäsenten työllistyminen ja sitä kautta mahdollisten työskentelyaikojen rajallisuus. Tämän vuoksi työskentely on ollut erittäin suunnitelmallista ja itsenäisen tiedonhaun ja työn merkityksellisyys on korostunut raportin loppuun saattamisessa. Jokaisen työskentelykerran jälkeen työryhmä on tehnyt suunnitelmaa siitä, mitä seuraavalla työskentelykerralla tehdään sekä minkälaisia ennakkotöitä työryhmän jäsenet tekevät siihen mennessä itsenäisesti. Tutkimusta tehdessämme olemme tiedostaneet kuinka paljon työn eri vaiheet vaativat työtä ja aikaa. Täten olemme voineet suunnitella aikataulumme niin, että olemme pysyneet työlle suunnitellussa aikataulussa. Teoreettisen viitekehyksen kokoaminen oli työmme työläin ja aikaa vievin osuus ja sen tekemiseen käytimmekin runsaasti työtunteja. Mielekkäimmäksi työvaiheeksi osoittautui tutkimustulosten analysointivaihe.

Jaksamistamme olemme tarkkailleet ryhmämuotoisesti. Hyvän työskentelyilmapiirin ansiosta olemme voineet keskittyä niin omaan henkilökohtaiseen jaksamiseen, kuin myös tovereiden jaksamiseen. Tämän takia työskentelyä on pystytty jaksottamaan ja pitämään se pitkäjänteisyyden avulla tuotteliaana. Muutamaa otteeseen jaksaminen ja kärsivällisyys ovat olleet hieman koetuksella aiheen valintaan ja sen muuttumiseen liittyen. Työskentelyä on kuitenkin näistä vastuksista huolimatta pystytty jatkamaan ilman viivästyksiä ja keskittyminen on läpi prosessin pystytty säilyttämään olennaisessa.

Opinnäytetyöprosessin aikana olemme oppineet uutta eri ympäristön arviointimenetelmistä. Olemme myös löytäneet kirjallisuudesta meille uusia menetelmiä liittyen ympäristön arviointiin. Voikin sanoa, että tietoisuus ja tietämys ympäristön arvioinnista ja siihen liittyvistä menetelmistä on kasvanut opinnäytetyön myötä merkittävästi. Opinnäytetyöprosessin alkuvaiheessa tietämyksemme ympäristön arvioinnista rajoittui liiaksi fyysisen ympäristön arviointiin, joten merkityksellistä on myös ympäristön moninaisuuden ja monipuolisuuden tunnistamisen lisääntyminen toimintaterapeutin arviointityössä. Toimintaterapian kirjallisuuden tutkiminen ja tiedon hakeminen on lisännyt oleellisesti työryhmän jäsenten tietämystä ja ammattitaitoa liittyen ympäristön arviointiin toimintaterapiassa.

Myös tietoisuus ja osaaminen määrällisen tutkimuksen osalta ovat kehittyneet huomattavasti opinnäytetyöprosessin myötä. Samalla olemme tunnistanee tarpeen syvällisempään laadulliseen tutkimukseen liittyen ympäristön arviointiin suomalaisessa toimintaterapiassa. Laadullisessa tutkimuksessa aiheen voisi rajata tarkemmin koskemaan ympäristön arvioinnin tiettyjä osa-alueita ja pyrkiä näin saamaan yksityiskohtaisempaa tietoa ympäristön arvioinnin eri osa-alueista ja mahdollisia kehitysideoita niihin liittyen.

11.3 Tutkimuksen hyödynnettävyys ja jatkotutkimusehdotukset

Ympäristön arviointi on olennainen ja tärkeä osa toimintaterapeutin työtä ja ammattitaitoa. Tutkimuksesta saatua tietoa voidaan hyödyntää Oulun ammattikorkeakoulun toimintaterapia opetuksessa. Tutkimus tulosten avulla toimintaterapia opetusta voidaan kohdentaa tutkimuksessa esiintyneiden ympäristön arviointiin liittyvien kehitystarpeiden mukaisesti. Vaikka päävastuu arviointimenetelmien opiskelusta on opiskelijoilla, tutkimuksen tulosten mukaan koulun tulisi tarjota selkeämpi kuva mihin ja miten arviointimenetelmiä voidaan hyödyntää tulevaisuuden ammatissa. Lisäksi tässä tutkimuksessa esiin tulleita kehitysideoita ja koulutustarpeita voitaisiin hyödyntää toimintaterapian koulutuksen suunnittelussa.

Tutkimuksessa nousi esille tarve ympäristön arviointimenetelmien ja käytäntöjen yhtenäistämiseksi toimintaterapiassa. Koska toimintaterapia koulutusta järjestetään ympäri Suomea, tulisi jatkotutkimuksia ympäristön arvioinnista suorittaa myös alueellisesti Suomessa. Näin saataisiin ajankoh-

taista tietoa siitä, miten käytännöt ympäristön arvioinnissa vaihtelevat. Tämän tarjoaisi mahdollisuuden myös ympäristön arvioinnin käytäntöjen yhtenäistämiseksi. Lisäksi jatkotutkimusten avulla voitaisiin yhtenäistää myös arviointimenetelmiä, jotta kaikilla toimintaterapian asiakkailla olisi tasavertainen mahdollisuus saada oikeudenmukaista ja luotettavaa arviointia paikkakunnasta ja arvioijasta riippumatta. Tutkimuksessa kävi ilmi, että resurssien määrät vaihtelevat riippuen toimintaterapeuttien työpaikoista. Jatkotutkimuksen avulla olisikin tärkeää selvittää, millaisia eroavaisuuksia resurssien määrässä on eri organisaatioiden välillä. Tämän tutkimuksen avulla saatiin arvokasta tietoa ympäristön arviointiin liittyen. Jatkossa tutkimukset voivat syventää tietoa liittyen tarkemmin tiettyihin asiakasryhmiin ja arviointimenetelmiin. Tällaisen jatkotutkimuksen avulla olisi mahdollista kehittää ympäristön arviointia sekä siihen liittyvää koulutusta suomalaisessa toimintaterapiassa. Jatkotutkimus olisi hyvä suorittaa laadullisin menetelmin, jolloin mahdollistuisi syvemmän ja tarkemman tiedon saanti, esimerkiksi haastattelemalla toimintaterapeutteja. Hyödyntämällä tämän tutkimuksen toteutusta ja tuloksia, voidaan tutkimus toistaa jatkossa. Sen avulla voidaan seurata muuttuvatko ympäristön arviointi käytännöt suomalaisessa toimintaterapiassa vuosien saatossa.

LÄHTEET

American Occupational Therapy Association. 2017. Occupational Therapy Practice Framework: Domain and Process (3rd Edition). Viitattu 29.7.2019

Asumispalvelusäätiö ASPA. 2010. ASTA™ – Asumisen toimintojen arviointi. Viitattu 19.9.2019.
<https://www.aspa.fi/sites/default/files/ASTA-K%C3%A4ytt%C3%A4j%C3%A4nK%C3%A4si-kirja1.10.pdf>

Baron, K., Kielhofner, G., Lyenger, A., Goldhammer, V. & Wolenski, J. 2007. OSA. Toimintamahdollisuuksien itsearviointi. Käsikirja. Helsinki: Helsingin painotuote.

Bear-Lehman, J., Chippendale, T. & Albert, S. 2016. Approaches to Screening and Assessment in Gerontological Occupational Therapy. Teoksessa K. Barney & M. Perkinson (toim.) Occupational therapy with aging adults: Promoting quality of life through collaborative practice. St. Louis, MO: Elsevier, 74–87.

Bennett, S. & Bennett, J.W. 2000. The process of evidence-based practice in occupational therapy: Informing clinical decisions. Australian Occupational Therapy Journal. Viitattu 16.9.2019.
<http://www.otseeker.com/Info/PDF/The%20Process%20of%20EBP.pdf>.

Christiansen, C. H. & Baum, C. M. 2005. Occupational therapy: Performance, participation, and well-being. 3rd ed. Thorofare: Slack.

De Pablo, C., Cahill, S., Raber, C., Moody, A. & Kielhofner, G. 2017. Observational Assessments. Teoksessa R. R. Taylor & G. Kielhofner (toim). Kielhofner's model of human occupation: Theory and application. Fifth edition. Philadelphia: Wolters Kluwer Health. 225—240.

Fisher, G., Kayhan, E., Arriagata, P. & Less, C. 2013. The Residential Environment Impact Survey (REIS). Version 3.0. Chicago: University of Illinois.

Fisher, G., Parkinson, S. & Haglund, L. 2017. The environment and human occupation. Teoksessa R. R. Taylor & G. Kielhofner (toim.) Kielhofner's model of human occupation: Theory and application. Fifth edition. Philadelphia: Wolters Kluwer Health, 91-100.

Hagedorn, R. 2001. Foundations for Practice in Occupational Therapy. 3. painos. Philadelphia: Churchill Livingstone.

Hagedorn, R. 2000. Tools for practice in occupational therapy: A structured approach to core skills and processes. Edinburgh: Churchill Livingstone.

Heikkilä, T. 2008. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita.

Heimovaara-Kotonen, E. 2010a. Hankkeen lähtökohtia. Teoksessa E. Heimovaara-Kotonen (toim.) Esteetön koti: kokonaisvaltaisia ratkaisuja ikääntyneiden asumiseen. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu, hyvinvointiyksikkö. 26—27.

Helle, T., Nygren, C., Slaug, B., Brandt, A., Pikkarainen, A., Hansen, A-G., Petursdottir, E. & Iwarsson, S. 2014. The Nordic Housing Enabler: Inter-rated reliability in cross-Nordic occupational therapy practice. Scandinavian Journal of Occupational Therapy 21 (1), 71–79.

Hemmingsson, H., Forsyth, K., Haglund, L., Keponen, R., Ekbladh, E. & Kielhofner, G. 2017. Talking with clients: Assessment that collect information through interviews. Teoksessa R. R. Taylor & G. Kielhofner (toim.) Kielhofner's model of human occupation: Theory and application. Fifth edition. Philadelphia: Wolters Kluwer Health. 278—289.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2015. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.

Iwarsson, S. & Slaug, B. 2008. Housing Enabler: Arviointiväline asumisen esteettömyysongelmien arviointiin ja analysointiin. Lund: Veten & Skapen HB & Slaug data management AB.

Iwarsson, S. 2010. Screening tool Housing Enabler: Brief manual 2010. Lund: Vetenskap & Skapen HB & Slaug Enabling Development.

Johnston, K., Barras, S. & Grimmer-Somers, K. 2010. Relationship between pre-discharge occupational therapy home assessment and prevalence of post-discharge falls. *Journal of Evaluation in Clinical Practice* 16 (6), 1333–1339. Viitattu 24.9.2019. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/j.1365-2753.2009.01339.x>

Kananen, J. 2008. Kvantti: Kvantitatiivinen tutkimus alusta loppuun. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kanelisto, K., Juntunen, K. & Salminen, A. 2012. Kansainvälisen arviointimenetelmän siirtäminen suomalaisten toimintaterapeuttien käyttöön. *Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry:n jäsenlehti* 31 (2). 3–6.

Karhula M., Heiskanen T., Juntunen K., Kanelisto K., Kantanen M., Kanto-Ronkanen A. & Lautamo Tiina 2014. Hyvät arviointikäytännöt suomalaisessa toimintaterapiassa. Arvioinnin lähtökohdat ja suositukset. Suomen toimintaterapeuttiliitto Ry. Viitattu 15.7.2019. http://www.toimintaterapeuttiliitto.fi/site/assets/files/2411/toi_arviointijulkaisu.pdf

Kielhofner, G., Cahill, S. M., Forsyth, K., De Las Heras, C., Melton, J., Raber, C. & Prior, S. 2008. *Observational Assessment*. Teoksessa G. Kielhofner (toim.) *Model of Human Occupation Theory and Application*, 4th edition. Baltimore: Lippincott Williams & Wilkins, 217–236.

Kramer, J., Forsyth, K., Lavedure, P., Scott, P., Shute, R., Maciver, D., ten Velden, M., Suman, M., Nakamura-Thomas, H., Yamada, T., Keponen, R., Pan, A. Kielhofner, G. 2017. Self-Reports: Eliciting Clients' Perspectives. Teoksessa R. R. Taylor & Kielhofner, G (toim). *Kielhofner's model of human occupation: Theory and application*. Fifth edition. Philadelphia: Wolters Kluwer Health, 48, 251–253.

Law, M., Baum, C. & Dunn, W. 2001. *Measuring occupational performance: Supporting best practice in occupational therapy*. Thorofare: Slack.

Metsämuuronen, J. 2000. Metodologian perusteet ihmistieteissä. Metodologia -sarja 1. Helsinki:

Methelp.

Miller, L. 2006. Miller Function & Participation Scales. Examiner's Manual. Unites States of America: PsychCorp.

Mäkinen, O. 2006. Tutkimusetiikan ABC. Helsinki: Tammi.

Olson L. 2010. A Frame of Reference to Enhance Social Participation. Paula, Hinojosa Jim (toim.) Frames of Reference for Pediatric Occupational Therapy. 3. painos. Lippincott Williams & Wilkins, Maryland.

Parkinson, S., Cooper, J., de Pablo, C., Duffy, N., Bowyer, P., Fisher, G & Forsyth K. 2017. Assessments: Combining Methods of information Gathering. Teoksessa R. R. Taylor & G. Kielhofner (toim.) Kielhofner's model of human occupation: Theory and application. Fifth edition. Philadelphia: Wolters Kluwer Health, 307—309.

Perlmutter, M., Gronski, M. 2017. Identifying person factors that impact occupational performance assessment. Teoksessa M. Law, C. Baum & W. Dunn (toim.). Measuring occupational performance: Supporting best practice in occupational therapy. Third edition. Thorofare, NJ: SLACK Incorporated, 60

Pesola, K. 2009. Esteettömyysopas: Mitä, miksi, miten. Helsinki: Invalidiliitto.

Rigby, P., Craciunoiu, O., Stier, J. & Letts, L. 2017. Measuring Environmental Factors. Teoksessa M. Law, C. Baum & W. Dunn (toim.) Measuring occupational performance: supporting best practice in occupational therapy. Third edition. Thorofare, NJ: SLACK Incorporated. 351.

Siebert, C. Smallfield, S. & Stark, S. 2014. Occupational therapy practice guidelines for home modifications. Bethesda, MD: AOTA Press

Slaug, B., Chiatti, C., Oswald, F., Kaspar, R. & Schmidt, S. 2017. Improved Housing Accessibility for Older People in Sweden and Germany: Short Term Costs and Long-Term Gains. International Journal of Environmental Research and Public Health 14 (9). Viitattu 6.2.2019 & 11.9.2019
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5615501/>

Sosiaali- ja Terveysministeriö. 2017a. Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2017-2019. Viitattu 09.01.2019, http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80132/06_2017_Laatusuositusjulkaisu_fi_kansilla.pdf.

Stewart, K. B. 2005. Purposes, Processes, and Methods of Evaluation. Teoksessa J. Case-Smith (toim.) Occupational Therapy for Children. Fifth Edition. St. Louis: Elsevier Mosby, 234—235.

Suomen Kuntaliitto. 2017. Toim. Savolainen, T & Aralinna, V. Toimintaterapianimikkeistö 2017. Viitattu 9.1.2019, <http://www.toimintaterapeuttiliitto.fi/site/assets/files/2411/toimintaterapianimikkeisto.pdf>

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2016. Viitattu 25.9.2018. <https://thl.fi/fi/web/toimintakyky/mita-toimintakyky-on/toimintakyky-icf-luokituksessa> <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/132218/TOIMIA-k%C3%A4sikirja%202.0.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2016. ICF: Toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden kansainvälinen luokitus: lyhyt versio. 2. muutettu painos. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 25.9.2018. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77744/ICF_2013_2503verkko.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Townsend, E. & Polatajko, H. 2007. Enabling Occupation II. Advancing an Occupational Therapy Vision for Health, Well-being, & Justice through Occupation. Ottawa: CAOT Publications ACE.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5., uud. laitos. Helsinki: Tammi.

Vilkka, H. 2005. Tutki ja mittaa. Helsinki: Tammi.

Vilkka, H. 2007. Tutki ja mittaa. Helsinki: Tammi.

Ympäristöministeriö. 2017. Valtioneuvoston asetus rakennuksen esteettömyydestä. Viitattu 2.3.2019. <http://www.ym.fi/download/noname/%7BDD662E4B-C2BA-4A99-91FC-6137B4DA3441%7D/127523>.

Kysely ympäristön arvioinnista toimintaterapiassa

Arvoisa toimintaterapeutti!

Haluaisitko tietää, miten toimintaterapeutit arvioivat ympäristöä päivittäisessä työssään?

Olemme toimintaterapeuttiopiskelijoita Oulun ammattikorkeakoulusta. Toteutamme tutkimusta, jonka tarkoituksena on kartoittaa ympäristön arvioinnin käytäntöjä ja löytää mahdollisia kehitystarpeita ympäristön arvioinnista toimintaterapiassa.

Toivoisimme nyt sinun osallistuvan tutkimukseen vastaamalla kyselyymme. Kaikki kyselyn vastaukset käsitellään ja raportoidaan luottamuksellisesti ja yksityisyyden suojaa noudattaen Webropol- kysely- ja raportointityökalua apuna käyttäen. Kyselyssä emme kerää vastaajien henkilö- tai tunnistetietoja ja kysely on täysin anonymi. Vastausaikaa on 16.6.2019 asti.

Tutkimuksen tulokset esitellään Oulun ammattikorkeakoululle tehtävässä raportissa syyskuussa 2019.

Opinnäytetyön ohjaavat opettajat ovat Maarit Virtanen (maarit.virtanen@oamk.fi) ja Eliisa Niilekselä (eliisa.niileksela@oamk.fi)

Mikäli sinulla on kysyttävää kyselylomakkeen täyttämiseen liittyen, tavoitat meidät sähköpostiosoitteesta o6anja00@students.oamk.fi

Lämpimät kiitokset kaikille osallistujille ja mukavaa kesää!

Ystävällisin terveisin,

Jani Anttila
Tuukka Greus
Juha Huhtala
Toimintaterapeuttiopiskelijat
Oulun ammattikorkeakoulu
o6anja00@students.oamk.fi

Seuraava

Kysely ympäristön arvioinnista toimintaterapiassa

1. Missä työskentelet?

- ☐ Yksityisellä sektorilla
- ☐ Julkisella sektorilla
- ☐ Kolmannella sektorilla

2. Kuinka pitkään olet työskennellyt toimintaterapeuttina?

- ☐ Alle 5 vuotta
- ☐ 5-10 vuotta
- ☐ 10-15 vuotta
- ☐ Yli 15 vuotta

3. Ketkä ovat asiakkaitasi?

- ☐ Lapset
- ☐ Nuoret
- ☐ Työikäiset aikuiset
- ☐ Ikääntyneet aikuiset

4. Missä kontekstissa arvioit asiakkaasi ympäristöä?

- ☐ Kotona
- ☐ Lähiympäristössä
- ☐ Koulussa
- ☐ Päiväkodissa
- ☐ Työpaikassa
- ☐ Harrastuspaikassa
- ☐ Asioimisympäristöissä ja julkisilla reiteillä
- ☐ Sairaalassa/terveyskeskuksessa
- ☐ Vastaanotto- /terapiatilassa
- ☐ Palveluasumisen ympäristössä
- ☐ Verkkoympäristössä
- ☐ Muussa, missä?

5. Mihin asioihin ympäristön arvionti painottuu työssäsi?

Edellinen

Seuraava

Kysely ympäristön arvioinnista toimintaterapiassa

6. Mitä havainnointimenetelmiä käytät ympäristön arvioinnissa ja miksi?

7. Mitä haastattelumenetelmiä käytät ympäristön arvioinnissa ja miksi?

8. Mitä itsearviointimenetelmiä käytät ympäristön arvioinnissa ja miksi?

9. Mitä mittaamisen menetelmiä käytät ympäristön arvioinnissa ja miksi?

10. Mitä edellä mainitsemistasi menetelmistä (kysymykset 6-9) käytät ympäristön arvioinnissa eniten?

11. Missä ympäristön arviointiin liittyvissä koulutuksissa olet käynyt ja hyödynnätkö niitä työssäsi?

Edellinen

Seuraava

Kysely ympäristön arvioinnista toimintaterapiassa

12. Mitä muuta ympäristön arviointiin liittyvää haluaisit tuoda esille omasta työstäsi?

13. Mitä toivot kehitettävän ympäristön arvioinnissa toiminaterapiassa?

Edellinen

Lähetä

Kysely ympäristön arvioinnista toimintaterapiassa

12. Mitä muuta ympäristön arviointiin liittyvää haluaisit tuoda esille omasta työstäsi?

13. Mitä toivot kehitettävän ympäristön arvioinnissa toiminaterapiassa?

Edellinen

Lähetä

Arvoisa toimintaterapeutti!

Haluaisitko tietää, miten toimintaterapeutit arvioivat ympäristöä päivittäisessä työssään?

Olemme toimintaterapeuttiopiskelijoita Oulun ammattikorkeakoulusta. Toteutamme tutkimusta, jonka tarkoituksena on kartoittaa ympäristön arvioinnin käytäntöjä ja löytää mahdollisia kehitystarpeita ympäristön arvioinnista toimintaterapiassa. Osallistumalla tutkimukseen liittyvään kyselyyn alla olevan linkin kautta sinulla on mahdollisuus olla kehittämässä ympäristön arviointia toimintaterapiassa.

<https://link.webpolsurveys.com/S/C938756680B4E71B>

Lämpimät kiitokset kaikille osallistujille ja mukavaa kesää!

Ystävällisin terveisin,

Jani Anttila

Tuukka Greus

Juha Huhtala

Toimintaterapeuttiopiskelijat

Oulun ammattikorkeakoulu